

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, samt till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn. Den föreslagna lagen innehåller sådana kompletterande nationella bestämmelser som tillämpningen av förordningen förutsätter bland annat om de behöriga myndigheterna och förfarandet i ärenden som gäller erkännande eller verkställighet av avgöranden som meddelats i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

Propositionen innehåller också förslag till de följdändringar som förordningen ger upphov till i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt, lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt, äktenskapslagen, lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk samt barnskyddslagen.

I lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt föreslås det dessutom ändringar som ska precisera bestämmelserna om säkringsåtgärder vid verkställighet av beslut om återlämnande av barn.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2022, då förordningen ska tillämpas fullt ut. De bestämmelser som har samband med inrättandet av välfärdsområdena avses dock träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten.....	4
1.2.2 Beredningen av propositionen.....	5
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll.....	6
2.1 Förordningens målsättning.....	6
2.2 Behörighetsregler.....	6
2.3 Litispendens.....	7
2.4 Barnets rätt att uttrycka sin åsikt.....	7
2.5 Internationella bortföranden av barn.....	8
2.6 Erkännande och verkställighet av avgöranden.....	8
2.7 Officiella handlingar och överenskommelser.....	9
2.8 Verkställighetsförfarande.....	10
2.9 Centralmyndighet.....	10
2.10 Förordningens förhållande till den nordiska äktenskapskonventionen.....	11
2.11 Övergångsbestämmelser.....	11
2.12 Uppgifter som ska meddelas kommissionen.....	11
2.13 Bemyndiganden.....	12
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	12
3.1 Nationell reglering som hänför sig till förordningens område.....	12
3.2 Verkställighet av beslut om återlämnande av barn.....	12
3.3 Förlikning i ärenden som gäller återlämnande av barn.....	13
4 Målsättning.....	14
5 De viktigaste förslagen.....	14
5.1 Verkställighetsförfarandet.....	14
5.2 Behöriga myndigheter att pröva skäl för vägran.....	15
5.3 Språk som godtas i översättningarna.....	16
5.3.1 Fritextfälten i intyg.....	16
5.3.2 Begäranden i ärenden som gäller föräldransvar.....	16
5.4 Placering av ett barn i en annan medlemsstat.....	17
5.5 Säkringsåtgärder vid verkställighet av förordnanden om återlämnande av barn.....	18
6 De huvudsakliga konsekvenserna.....	18
6.1 Ekonomiska konsekvenser.....	18
6.2 Konsekvenser för myndigheterna.....	18
6.3 Konsekvenser för medborgarnas ställning.....	19
6.4 Konsekvenser för barn.....	20
7 Remissvar.....	20
8 Specialmotivering.....	21
8.1 Lagen om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldransvar, och om internationella bortföranden av barn.....	21

RP 21/2022 rd

8.2 Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt	29
8.3 Lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt	35
8.4 Äktenskapslagen	35
8.5 Lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk	36
8.6 Barnskyddslagen	36
8.7 Temporär ändring av barnskyddslagen	36
9 Ikraftträdande	36
10 Verkställighet och uppföljning	36
11 Samband med andra propositioner	37
12 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning	37
LAGFÖRSLAG	40
1. Lag om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn	40
2. Lag om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt	44
3. Lag om ändring av 33 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt	48
4. Lag om ändring av 119 § i äktenskapslagen	49
5. Lag om ändring av 8 § i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk	50
6. Lag om ändring av 17 § i barnskyddslagen	51
7. Lag om temporär ändring av 17 § i barnskyddslagen	52
BILAGA	54
PARALLELLTEXT	54
2. Lag om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt	54
3. Lag om ändring av 33 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt	60
4. Lag om ändring av 119 § i äktenskapslagen	62
5. Lag om ändring av 8 § i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk	63
6. Lag om ändring av 17 § i barnskyddslagen	64
7. Lag om temporär ändring av 17 § i barnskyddslagen	66

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Beredningen av propositionen har föranletts av rådets förordning (EU) 2019/1111 av den 25 juni 2019 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldrans ansvar, och om internationella bortföranden av barn (omarbetning), nedan *den nya Bryssel IIa-förordningen*, vars tillämpning förutsätter kompletterande nationella bestämmelser.

Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Förordningen får inte skrivas om eller på något annat sätt införlivas i nationell lagstiftning. Förordningen får inte heller förklaras eller preciseras genom nationell reglering. I överensstämmelse med detta kompletteras bestämmelserna i förordningen genom den föreslagna lagstiftningen endast till den del som det är nödvändigt.

Bakom propositionen ligger också biträdande justitiekanslerns avgörande av den 9 maj 2019 (OKV/1784/1/2017) som hänförde sig till verkställigheten av ett beslut om återlämnande av ett barn. Biträdande justitiekanslern föreslog att det borde bedömas om bestämmelserna om saken är tillräckliga och fungerande och bad att behövliga åtgärder ska vidtas för att komplettera och precisera lagstiftningen.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

Beredningen i Europeiska unionens institutioner

Inom Europeiska unionen gäller rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldrans ansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, nedan *den nuvarande Bryssel IIa-förordningen* eller *2003 års Bryssel IIa-förordning*. Artikel 65 i den förordningen innehåller en bestämmelse om översyn, enligt vilken kommissionen ska lägga fram en rapport om tillämpningen av förordningen, vid behov åtföljd av förslag i syfte att anpassa den. Kommissionen godkände den 15 april 2014 en rapport om tillämpning av förordningen i dokument COM(2014)225 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2014%3A0225%3AFIN>. I rapporten konstaterades att förordningen är ett välfungerande instrument, men att regleringen kunde förbättras.

Kommissionen lade den 30 juni 2016 fram ett förslag till en ny Bryssel IIa-förordning. Förslaget presenteras i dokument COM/2016/0411 final - 2016/0190 (CNS) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1586955568359&uri=CELEX:52016PC0411>. Förslaget baserade sig på fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och i synnerhet artikel 81.3 i det fördraget. Syftet med den aktuella bestämmelsen är att utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder, inklusive familjerättsliga åtgärder.

Förslaget var förknippat med två arbetsdokument från kommissionens avdelningar: konsekvensbedömning i det engelskspråkiga dokumentet SWD/2016/0207 final - 2016/0190 (CNS)

RP 21/2022 rd

(Document 52016SC0207) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1586956921089&uri=CELEX:52016SC0207> och en sammanfattning av konsekvensbedömningen i dokument SWD(2016) 207 final (Document 52016SC0208) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=158695568359&uri=CELEX:52016SC0208>.

Behandlingen av kommissionens förslag inleddes i rådets arbetsgrupp för civilrättsliga frågor sommaren 2016. Europeiska unionens råd antog den nya Bryssel IIa-förordningen den 25 juni 2019 och den offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning den 2 juli 2019. (Europeiska unionens officiella tidning L 178, s. 1, tillgänglig på finska på adressen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1590496769230&uri=CELEX:32019R1111> och på svenska på adressen: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1590496769230&uri=CELEX%3A32019R1111>)

Den nationella beredningen

Vid justitieministeriet ordnades den 2 september 2016 ett informationsmöte om kommissionens förslag. Företrädare vid mötet var social- och hälsovårdsministeriet, utrikesministeriet, Esbo tingsrätt, Helsingfors tingsrätt, Helsingfors rättshjälpsbyrå, social- och hälsovårdsväsendet i Esbo, social- och hälsovårdsväsendet i Helsingfors, Barnombudsmannens byrå, Kaapatut Lapset ry och Finlands Advokatförbund. Skriftliga utlåtanden inlämnades dessutom av Birkalands tingsrätt, Riksfogdeämbetet och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Om förslaget lämnades statsrådets skrivelse U 52/2016 rd till riksdagen den 15 september 2016 och en kompletterande utredning den 15 november 2018. Lagutskottet gav ett utlåtande i ärendet LaUU 16/2016 rd https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Lausunto/Sidor/LaUU_16+2016.aspx.

Ett sammandrag av riksdagsbehandlingen finns på adressen https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sidor/U_52+2016.aspx.

I förhandlingarna ansåg Finland det som eftersträvarsvärt att effektivisera erkännandet och verkställigheten av domar samt förfarandet för återlämnande av ett bortfört barn i gränsöverskridande fall. Finland ställde sig positivt till att ett avgörande som meddelats i en medlemsstat inom ramen för förordningens tillämpningsområde kan verkställas i en annan medlemsstat utan något separat förfarande för verkställbarhetsförklaring, om det förfarande som lett till avgörandet uppfyller kraven på en rättvis rättegång. Finland ansåg det viktigt att regleringen blir så förenlig som möjligt med den i Haag 1996 ingångna konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, nedan *Haagkonventionen om skydd av barn*.

1.2.2 Beredningen av propositionen

Justitieministeriet tillsatte den 23 juni 2020 en arbetsgrupp med uppgift att bereda de ändringar i den nationella lagstiftningen som tillämpningen av den nya Bryssel IIa-förordningen förutsätter. Arbetsgruppen hade också i uppdrag att bedöma behovet av en översyn av bestämmelserna om verkställighet av sådana beslut om återlämnande av barn som getts i Finland, och vid behov bereda lagändringar om saken. I arbetsgruppen ingick förutom företrädare för justitieministeriet också företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, Helsingfors hovrätt, Helsingfors tingsrätt, Riksfogdeämbetet och Finlands Advokatförbund. Permanenta sakkunniga var professor (emeritus) Markku Helin och forskardoktor Sanna Mustasaari. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till justitieministeriet den 31 maj 2021 (Den nya Bryssel IIa -förordningen gällande

äktenskapsmål, mål om föräldraansvar och internationella bortföranden av barn, Arbetsgruppens betänkande om nationella bestämmelser som kompletterar förordningen, JM Betänkanden och utlåtanden 2021:20).

Arbetsgruppens betänkande genomgick en remissbehandling i utlåtandetjänsten 22.6-15.9.2021. Begäran om utlåtande sändes till sammanlagt 38 myndigheter och andra aktörer. Följande svarade på begäran om utlåtande: social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslern i statsrådet, Högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors hovrätt, Åbo hovrätt, Helsingfors tingsrätt, Uleåborgs tingsrätt, Birkalands tingsrätt, Päijänne-Tavastlands tingsrätt, Helsingfors förvaltningsdomstol, Åbo förvaltningsdomstol, Södra Finlands och Östra Finlands rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (gemensamt utlåtande), Helsingfors stad/social- och hälsovårdssektorn, Utsökningsverket/Riksfogdens kansli, Finlands Kommunförbund rf, Kaapatut Lapset ry och Finlands Advokatförbund. I sina svar meddelade finansministeriet, riksdagens justitieombudsman, högsta förvaltningsdomstolen, Åbo förvaltningsdomstol, Helsingfors förvaltningsdomstol och Åbo hovrätt att de inte ger något utlåtande eller att de inte har något att yttra i ärendet.

Samtliga utlåtanden och ett sammandrag av dem finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> med identifieringskoden OM059:00/2020. Nedan i avsnitt 7 (Remissvaren) redogörs det för utlåtandena och hur de har beaktats i den fortsatta beredningen.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Förordningens målsättning

Målsättningen med den nya Bryssel IIa-förordningen är att undanröja kvarstående hinder för fri rörlighet för de avgöranden, officiella handlingar och överenskommelser som hör till förordningens tillämpningsområde. Syftet med förordningen är att bättre skydda barnets bästa genom att förfarandena förenklas och deras effektivitet förbättras. Syftet med ändringarna har dessutom varit att förbättra rättssäkerheten, minska kostnaderna och förkorta förfarandena i fall av bortförande av barn. Ändringarna har tagits in i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen så att det har utarbetats en ny, omarbetad version av förordningen.

2.2 Behörighetsregler

I den nya Bryssel IIa-förordningen finns bestämmelser om domstolens behörighet i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar. I de behörighetsgrunder som gäller äktenskapskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap har det inte gjorts några ändringar.

Begreppet föräldraansvar i den nya Bryssel IIa-förordningen motsvarar bestämmelserna i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen. Med föräldraansvar avses i förordningen alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom ett avgörande, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom, inbegripet vårdnad och umgänge (artiklarna 1 och 2.2.7).

Huvudprinciperna för behörighetsgrunderna för frågor som gäller föräldraansvar är oförändrade. Till behörighetsgrunderna har dock fogats en ny bestämmelse om prejudiciella frågor (artikel 16). I artikeln föreskrivs att om utgången av ett förfarande vid en domstol i en medlemsstat som rör frågor som inte omfattas av förordningens tillämpningsområde är beroende av att en prejudiciell fråga om föräldraansvar avgörs, får en domstol i den medlemsstaten besluta i den frågan för det förfarandets ändamål även om den medlemsstaten inte är behörig enligt förord-

ningen. Exempelvis i en arvsvist där barnet berörs och en förmyndare måste utses för att företräda barnet kan enligt skäl 32 i ingressen till förordningen den medlemsstat som är behörig i arvsvisten utse förmyndaren för de pågående förfarandena oavsett om den är behörig i mål om föräldraansvar enligt förordningen eller inte. Varje sådant avgörande ska endast ha följd för de förfaranden som det meddelades för. En sådan förmyndare är alltså inte behörig att företräda barnet annat än i det aktuella ärendet.

Dessutom finns det i artikel 16 bestämmelser om möjligheten att ge myndighetstillstånd som krävs för ett arvsmål, t.ex. tillstånd till arvskifte och arvsavsägelse på barnets vägnar, oberoende av barnets hemvist. Om en rättshandling som har vidtagits eller ska vidtas för ett barns räkning i arvsmål inför domstol i en medlemsstat kräver tillstånd eller godkännande från en domstol för att vara giltig, får en domstol i den medlemsstaten besluta att en sådan rättshandling ska tillåtas eller godkännas även om den inte är behörig enligt förordningen.

2.3 Litispendens

Den nya Bryssel IIa-förordningen innehåller en bestämmelse om litispendens (artikel 20), som i princip motsvarar motsvarande bestämmelse i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen. Den grundläggande principen är fortfarande att om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande äktenskapsskillnad och målen gäller samma parter eller rörande föräldraansvar för samma barn ska den domstol vid vilken talan först väckts pröva sin behörighet först. Den domstol där talan har väckts senare, inväntar avgörandet av behörighetsfrågan. Syftet med bestämmelsen är att förhindra osaklig taktik, där målet är att fördröja rättegången genom att anhängiggöra ärendet vid en annan domstol än den där det har avtalats att ärendet ska behandlas. I den nya Bryssel IIa-förordningen har det gjorts ett undantag från denna reglering i fråga om avtal om val av domstol. Enligt det undantaget ska den domstol vars behörighet grundar sig på ett avtal om val av domstol först pröva sin behörighet. I artikel 97 i förordningen finns bestämmelser om situationer där ett förfarande avseende föräldraansvar pågår samtidigt vid en domstol i en medlemsstat och vid en domstol i en stat som är part i Haagkonventionen om skydd av barn.

2.4 Barnets rätt att uttrycka sin åsikt

I den nuvarande Bryssel IIa-förordningen finns ingen allmän bestämmelse om att höra barnet. I artikel 23 i den förordningen anges dock som ett skäl för att vägra erkännande av domar om föräldraansvar att domen i strid med grundläggande rättegångsregler i den medlemsstat där den görs gällande har meddelats utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall. I de allmänna bestämmelserna i den nya Bryssel IIa-förordningen har däremot tagits in en allmän bestämmelse om hörande av barn som motsvarar artikel 24.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter. Enligt artikel 21 i förordningen ska myndigheterna i medlemsstaterna när de utövar sin behörighet, ge barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätt att uttrycka sina åsikter. Barnets åsikter ska också tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

I skäl 39 i ingressen, som kompletterar bestämmelsen, konstateras att frågan om vem som ska höra barnet och hur barnet ska höras ska fastställas genom medlemsstaternas nationella lagar och förfaranden. Skyldigheten att höra barnet är inte absolut, utan den ska bedömas separat i varje enskilt fall med beaktande av barnets bästa t.ex. i fall som inbegriper överenskommelser mellan parterna. I förfaranden för erkännande och verkställighet av avgöranden som gäller föräldraansvar och av officiella handlingar och överenskommelser kan som skäl för vägran beaktas att barnet inte har getts möjlighet att uttrycka sina åsikter (artiklarna 39 och 68). Vägran av

erkännande och verkställighet på denna grund är beroende av prövning. I fråga om sådana privilegierade avgöranden som avses i förordningen är en förutsättning för utfärdande av intyg att barnet har getts möjlighet att uttrycka sina åsikter i enlighet med artikel 21 (artikel 47). I avsnitt 2.6 redogörs det för sådana privilegierade avgöranden som avses i förordningen.

2.5 Internationella bortföranden av barn

På återlämnande av ett barn som olovligen bortförts från hemviststaten eller kvarhållits där tillämpas fortfarande konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn som ingicks den 25 oktober 1980, nedan *Haagkonventionen om bortförande av barn*. Den nya Bryssel IIa-förordningen innehåller bestämmelser som kompletterar konventionen på samma sätt som den nuvarande förordningen. I den nya Bryssel IIa-förordningen har bestämmelserna om internationella bortföranden av barn samlats i ett separat kapitel och strävan har varit att effektivisera förfarandet för återlämnande av barn genom att fastställa tidsfrister. I ingressen till förordningen rekommenderas det att ärenden som gäller återlämnande av barn i mån av möjlighet koncentreras till en enda domstol.

Nytt är att vid tillämpningen av förordningens kapitel om erkännande och verkställighet avses med avgöranden också beslut om återlämnande som meddelats med stöd av Haagkonventionen om bortförande av barn. Avsikten är att bestämmelserna ska tillämpas i situationer där barnet efter det att avgörandet om återlämnande meddelats har bortförts vidare till en annan medlemsstat innan avgörandet har kunnat verkställas. I stället för förfarandet för återlämnande enligt Haagkonventionen om bortförande av barn kan i sådana situationer således göras en ansökan om verkställighet av ett avgörande om återlämnande som har meddelats i en annan medlemsstat. På verkställigheten av avgörandet om återlämnande tillämpas förfarandet enligt det allmänna system som beskrivs i följande avsnitt.

2.6 Erkännande och verkställighet av avgöranden

Enligt den nya Bryssel IIa-förordningen ska avgöranden som meddelats i en medlemsstat erkännas på samma sätt som för närvarande utan att något särskilt förfarande krävs. Enligt förordningen är det inte längre möjligt att begära fastställelse av att ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat ska erkännas. Det är emellertid möjligt att begära ett beslut där det konstateras att avgörandet inte erkänns på grund av ett skäl för vägran eller alternativt ett beslut enligt vilket skäl för att vägra erkännande av avgörandet inte föreligger.

Syftet med reformen är att påskynda behandlingen av gränsöverskridande tvister som gäller barn och att minska kostnaderna för dem. Därför har det förfarande för verkställbarhetsförklaring som för närvarande tillämpas i den verkställande medlemsstaten (det s.k. exekvaturförfarandet) slopats i fråga om alla avgöranden som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Verkställighet av ett avgörande förutsätter således inte längre att avgörandet har förklarats verkställbart i ett exekvaturförfarande. Man kan dock invända mot erkännande och verkställighet av ett avgörande genom att åberopa sådana skäl för vägran som anges i förordningen.

I den nya Bryssel IIa-förordningen har erkännandet och verkställigheten av avgöranden delats in i två system: ett allmänt system och ett system med s.k. privilegierade avgöranden. Därtill föreskrivs i förordningen särskilt om erkännande och verkställighet av officiella handlingar och överenskommelser.

Enligt det allmänna systemet får erkännande och verkställighet av ett avgörande vägras på grunder (artiklarna 38–41) som i sak motsvarar skälen för att vägra erkännande eller verkställbarhetsförklaring enligt den nuvarande förordningen.

Sådana privilegierade avgöranden som avses i den nya Bryssel IIa-förordningen är liksom för närvarande avgöranden som gäller umgängesrätt och vissa avgöranden som gäller vårdnad om barn och som förutsätter att barnet återlämnas (artikel 42). Med de sistnämnda avses avgöranden om vårdnaden som har meddelats i den stat där barnet är bosatt efter det att en annan medlemsstat har vägrat att återlämna barnet på grundval av artikel 13 första stycket led b i Haagkonventionen om bortförande av barn, dvs. allvarlig risk, eller artikel 13 andra stycket, dvs. på grund av att barnet motsätter sig (artikel 29.6 i förordningen).

På privilegierade avgöranden tillämpas en förmånligare behandling än enligt det allmänna systemet dvs. ett sådant system för erkännande och verkställighet där det enda skälet för vägran är ett senare avgörande som är oförenligt med det berörda avgörandet (artikel 50). En ytterligare förutsättning är att ett senare avgörande har meddelats i den medlemsstat där erkännande begärs eller i en annan medlemsstat eller i den icke-medlemsstat där barnet har hemvist, såvida det sist meddelade avgörandet uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där erkännande begärs.

Ett avgörande kan anses vara privilegierat endast om ett i artikel 47 i förordningen avsett intyg har utfärdats över avgörandet. Eftersom detta intyg har getts särskild betydelse i verkställighetsförfarandet, kan det utfärdas endast om de villkor som anges i förordningen uppfylls. Om intyget har utfärdats felaktigt, ska det återkallas. På förfarandet för erkännande eller verkställighet av ett privilegierat avgörande kan alternativt också det allmänna systemet tillämpas.

I den nya Bryssel IIa-förordningen är begreppet domstol på samma sätt som i den nuvarande förordningen vitt: med det avses alla myndigheter i medlemsstaterna som är behöriga i ärenden som hör till förordningens tillämpningsområde. Som domstol betraktas således också de förvaltningsmyndigheter som utövar behörighet i ärenden som gäller föräldraansvar. Varje överenskommelse som godkänts av en domstol efter en prövning i sak bör erkännas eller verkställas som ett avgörande enligt förordningen. I Finland ska socialnämnden således betraktas som en domstol enligt den nya Bryssel IIa-förordningen och avtal om vårdnad om barn och umgängesrätt som fastställts av socialnämnden rör sig med stöd av förordningen på samma sätt som avgöranden. Också förlikningar som fastställts av en domstol i Finland rör sig i enlighet med bestämmelserna om avgöranden i förordningen.

2.7 Officiella handlingar och överenskommelser

I den nya Bryssel IIa-förordningen föreskrivs det mer exakt än för närvarande om rörligheten för officiella handlingar och överenskommelser mellan medlemsstaterna. Detta beror på att man i många medlemsstater under de senaste åren har övergått till ett förfarande där parterna på ett giltigt sätt kan komma överens om äktenskapsskillnad och vårdnad om barn i ett förfarande utanför domstol så att överenskommelsen ingås t.ex. hos en notarie eller registreras hos den lokala registermyndigheten. Man har velat säkerställa att sådana officiella handlingar och registrerade överenskommelser kan röra sig mellan medlemsstaterna.

Officiella handlingar och överenskommelser som har bindande rättsverkan i ursprungsmedlemsstaten ska erkännas och verkställas i enlighet med det allmänna systemet på samma sätt som avgöranden. En förutsättning är att den officiella handlingen har upprättats formellt eller registrerats och överenskommelsen har registrerats hos den myndighet som är behörig enligt förordningen. De ska också åtföljas av ett intyg enligt förordningen. Också detta intyg har getts en särskild betydelse. Ett intyg för en officiell handling eller en överenskommelse kan utfärdas endast om behörighetsreglerna enligt förordningen har iakttagits och det inte finns någon misstanke om att överenskommelsens innehåll skulle strida mot barnets bästa. Ett intyg som utfärdats felaktigt ska återkallas. I artikel 68 i förordningen finns bestämmelser om skäl för att vägra

erkännande eller verkställighet av officiella handlingar och överenskommelser och som i tillämpliga delar är desamma som de skäl för vägran som gäller avgöranden.

Officiell handling definieras i artikel 2 i förordningen och definitionen motsvarar den definition som används i övriga EU-rättsakter som gäller samarbete på det civilrättsliga området. Med överenskommelse avses i förordningen en handling som inte är en officiell handling och som har registrerats av en nationell myndighet som meddelats till kommissionen. Enligt skäl 14 i ingressen till förordningen avses med registrering av överenskommelse en formell åtgärd av den behöriga parten. Finsk lagstiftning känner inte till sådana officiella handlingar eller registrerade överenskommelser som avses i förordningen. Det kan dock bli aktuellt att erkänna och verkställa sådana handlingar eller överenskommelser i Finland.

2.8 Verkställighetsförfarande

I den nya Bryssel IIa-förordningen har man gått in för att delvis förenhetliga verkställigheten. Utgångspunkten vid verkställighet är att de nationella bestämmelserna i verkställighetsstaten tillämpas. I förordningen finns dock gemensamma bestämmelser om när verkställigheten av ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat kan skjutas upp eller vägras.

En förutsättning för verkställigheten är att avgörandet är verkställbart i ursprungsmedlemsstaten. Därför ska verkställigheten enligt artikel 56 i förordningen skjutas upp om avgörandets verkställbarhet har skjutits upp i ursprungsmedlemsstaten. Dessutom finns det i förordningen bestämmelser om skäl för uppskjutande som är beroende av prövning. Orsaker till uppskjutande som beror på prövning kan vara överklagande av det ursprungliga avgörandet, ansökan om vägran av verkställighet och ansökan om återkallelse av intyg för privilegierade avgöranden.

Ett skäl att skjuta upp verkställigheten som anges i förordningen är dessutom att verkställigheten skulle innebära att barnet utsattes för en allvarlig risk för fysisk eller psykisk skada på grund av tillfälliga hinder som har uppstått efter det att avgörandet meddelades eller på grund av någon annan betydande ändring av omständigheterna. Verkställigheten kan vägras om den allvarliga risken är av bestående karaktär.

Enligt artikel 57 i förordningen ska de skäl för uppskjutande eller vägran av verkställighet som gäller enligt lagen i den verkställande medlemsstaten tillämpas endast till den del dessa inte är oförenliga med bestämmelserna i förordningen. Enligt skäl 63 i ingressen till förordningen kan dessa skäl exempelvis omfatta angripanden som grundar sig på formella fel enligt nationell lag i en verkställighetsakt eller på påståenden om att den handling som krävs enligt avgörandet redan har utförts eller har blivit omöjlig att utföra, t.ex. om force majeure föreligger, om den person som barnet ska överlämnas till har blivit allvarligt sjuk, fängslats eller avlidit eller om den medlemsstat dit barnet ska återlämnas har blivit en krigszon efter det att avgörandet meddelades. Det kan också vara fråga om att avgörandet inte har något verkställbart innehåll och inte kan justeras i detta syfte.

2.9 Centralmyndighet

Liksom den nuvarande förordningen innehåller den nya Bryssel IIa-förordningen bestämmelser om samarbete mellan de centralmyndigheter som medlemsstaterna har utsett. I ingressen till förordningen uppmanas medlemsstaterna att överväga att utse samma centralmyndighet för denna förordning som den som de har utsett för Haagkonventionen om bortföranden av barn och Haagkonventionen om skydd av barn. Medlemsstaterna bör säkerställa att centralmyndig-

heterna har tillräckliga finansiella resurser och personalresurser för att kunna fullgöra de uppgifter de tilldelats enligt förordningen. Det har inte föreskrivits några nya uppgifter för centralmyndigheten, men strävan har varit att förtydliga bestämmelserna om samarbete.

Nytt är att en begäran till en annan medlemsstat ska skickas via den anmodande myndigheten eller på motsvarande sätt via centralmyndigheten i den medlemsstat där sökanden har hemvist. Skyldighet att gå genom centralmyndigheten föreligger endast i fråga om en ursprunglig begäran. All efterföljande kontakt med domstolen, den behöriga myndigheten eller sökanden kan även ske direkt. Direkt kontakt mellan domstolarna är tillåten. Även i brådskande fall är det tillåtet med en direkt inledande kontakt med domstolen eller den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten, dvs. exempelvis när det antas föreligga en överhängande risk för barnet och den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten ombeds överväga huruvida åtgärder behöver vidtas till skydd för barnet.

2.10 Förordningens förhållande till den nordiska äktenskapskonventionen

Bestämmelser om den nya Bryssel IIa-förordningens förhållande till andra rättsakter finns i kapitel VIII i förordningen. I artikel 94 i förordningen finns bestämmelser om en fråga som är av betydelse för de nordiska länderna, dvs. om förordningens förhållande till den mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige den 6 februari 1931 avslutade konventionen, innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap (FördrS 20/1931) nedan *den nordiska äktenskapskonventionen*. I artikeln anges för det första den allmänna principen att förordningen ska ersätta bilaterala och multilaterala avtal mellan medlemsstaterna. Med avvikelse från denna princip har Finland och Sverige i enlighet med den nuvarande Bryssel IIa-förordningen getts möjlighet att avge en förklaring om att den nordiska äktenskapskonventionen tillämpas i förbindelserna mellan dem i stället för förordningen och även återkalla sina förklaringar. Finland och Sverige har avgett sådana förklaringar i samband med ikraftträdandet av den nuvarande Bryssel IIa-förordningen och förklaringarna har offentliggjorts i en bilaga till den nuvarande Bryssel IIa-förordningen. Båda staterna har för avsikt att i enlighet med redan avgivna förklaringar fortsätta tillämpa den nordiska äktenskapskonventionen i stället för den nya Bryssel IIa-förordningen.

Även till övriga delar motsvarar bestämmelserna om den nya Bryssel IIa-förordningens förhållande till andra internationella avtal bestämmelserna i den nuvarande förordningen. I artikel 97 finns dock mer detaljerade bestämmelser än i den nuvarande förordningen om förordningens förhållande till 1996 års konvention.

2.11 Övergångsbestämmelser

Den nya Bryssel IIa-förordningen ska tillämpas endast på rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar (*actes authentiques*) som har upprättats formellt eller registrerats och på överenskommelser som har registrerats den 1 augusti 2022 eller senare.

Den nuvarande Bryssel IIa-förordningen ska fortsätta att tillämpas på avgöranden som meddelats i rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar som har upprättats formellt eller registrerats och på överenskommelser som har blivit verkställbara i den medlemsstat där de ingåtts före den 1 augusti 2022.

2.12 Uppgifter som ska meddelas kommissionen

I artikel 103 i förordningen finns en förteckning över de uppgifter som medlemsstaterna ska meddela kommissionen och som kommissionen ska offentliggöra. Medlemsstaternas uppgifter

offentliggörs i europeiska e-juridikportalen som är Europeiska unionens centraliserade elektroniska tjänst på adressen <https://e-justice.europa.eu>.

En del av meddelandena gäller sådana eventuella utvidgningar av språkraven för översättningar och undantag i fråga om begäranden om placering av barn som godkänts av medlemsstaterna. Meddelandena gäller dessutom uppgifter om medlemsstaternas behöriga myndigheter och rättsmedel i frågor som gäller tillämpningen av förordningen. I avsnitt 5 (De viktigaste förslagen) och i motiveringen till lagförslag 1 redogörs det för Finlands meddelanden till kommissionen enligt ärendegrupp.

2.13 Bemyndiganden

I artiklarna 92 och 93 i den nya Bryssel IIa-förordningen ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter med avseende på ändring av bilagorna i syfte att uppdatera dem eller göra tekniska ändringar i dem.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Nationell reglering som hänför sig till förordningens område

Bestämmelser om domstolars behörighet och verkställighet av beslut om äktenskapsskillnad finns i 119 och 121–124 § i äktenskapslagen (234/1929). Internationellt privaträttsliga bestämmelser om vårdnad om barn och umgängesrätt finns i 4, 6 och 7 kap. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983). Bestämmelser om ordnande av barnskydd i gränsöverskridande situationer finns i 17 § i barnskyddslagen (417/2007). Bestämmelser som hör till området för den internationella privaträtten om intressebevakning finns i 10 a kap. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Dessa nationella bestämmelser har i huvudsak åsidosatts av bestämmelserna i Bryssel IIa-förordningen, som började tillämpas den 1 mars 2005. Den nuvarande Bryssel IIa-förordningen kompletteras av lagen om tillämpning av rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (1153/2004).

Efter övergångsbestämmelserna ska den nya Bryssel IIa-förordningen tillämpas i stället för den nuvarande Bryssel IIa-förordningen och få företräde i förhållande till de ovannämnda nationella bestämmelserna. Till skillnad från den nuvarande Bryssel IIa-förordningen innehåller den nya Bryssel IIa-förordningen också bestämmelser om förfarandet för verkställighet av avgöranden som meddelats i en annan medlemsstat. I Finland finns bestämmelser om verkställighet av beslut som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996), nedan *verkställighetslagen*. Till den del det föreskrivs om verkställighetsförfarandet i förordningen åsidosätter bestämmelserna i den nya Bryssel IIa-förordningen de nationella bestämmelserna. Förfarandet för erkännande och verkställighet enligt förordningen måste dock samordnas med den nationella lagstiftningen. Enligt förordningen ska också vissa frågor som gäller myndigheternas behörighet och förfaranden beslutas på nationell nivå.

3.2 Verkställighet av beslut om återlämnande av barn

Antalet ansökningar som gäller återlämnande av barn som olovligen förts bort eller kvarhållits är totalt sett litet vid de finländska domstolarna. Behandlingen av dessa ärenden har i första instans koncentrerats till Helsingfors hovrätt, som åren 2016–2020 har avgjort färre än 10 sådana ansökningar per år. Besvär hos högsta domstolen har sedan 2015 krävt besvärstillstånd. Åren 2016, 2019 och 2020 avgjorde högsta domstolen ett ärende per år som gällde återlämnande

RP 21/2022 rd

av barn. I en del av dessa avgöranden har det bestämts att barnet ska återlämnas till en annan stat.

Bestämmelser om verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas finns i 46 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Enligt paragrafen ska ett förordnande om återlämnande av ett barn verkställas genom att barnet hämtas. Verkställigheten av förordnandet sker i övrigt i enlighet med verkställighetslagen. Avvikelse görs dock i det avseendet att någon verkställighetsmedling inte ordnas. Dessutom är möjligheterna att vägra verkställighet mer begränsade än normalt. Bestämmelser om domstolens möjlighet att besluta om säkringsåtgärder finns i 17 och 25 § i verkställighetslagen.

Verkställigheten av ett förordnande om återlämnande av ett barn kan oftast under utökningsmyndighetens ledning ordnas så att barnet frivilligt återlämnas till hemviststaten. Säkringsåtgärder har behövts ytterst sällan vid verkställigheten.

Förfarandet för verkställighet av beslut om återlämnande gjordes smidigare genom en lagändring som trädde i kraft 2016 (RP 231/2014 rd). Då ändrades 44 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt så att den domstol som meddelat beslutet om återlämnande också ger ett hämtningsförordnande direkt till den behöriga utmätningsmannen. Tidigare var det den domstol som meddelat beslutet om återlämnande som sände beslutet till tingsrätten, som i sin tur gav utmätningsmannen ett verkställighetsförordnande. Efter lagstiftningsändringen har det konstaterats vara oklart vilken instans som kan besluta om säkringsåtgärder i samband med verkställigheten av beslut om återlämnande. Det är ändamålsenligt att saken förtydligas i detta sammanhang, även om det inte är fråga om en ändring som beror på tillämpningen av den nya Bryssel IIa-förordningen.

3.3 Förlikning i ärenden som gäller återlämnande av barn

I artikel 25 i den nya Bryssel IIa-förordningen sägs att så tidigt som möjligt och under vilket skede som helst av förfarandet ska den domstol som handlägger ett ärende som gäller återlämnande av ett barn antingen direkt, eller i lämpliga fall med biträde av centralmyndigheterna, uppmana parterna att överväga om de är villiga att delta i medling eller annan metod för alternativ tvistlösning såvida detta inte strider mot barnets bästa, är olämpligt i det enskilda fallet eller onödigt skulle försena förfarandet. I förordningen förutsätts inte att det ska föreskrivas om nya förfaranden.

I skäl 43 i ingressen till förordningen uppmanas de medlemsstater där behörigheten i ärenden som gäller återlämnande av ett barn har koncentrerats till en eller några domstolar att överväga möjligheten att ge den domstol som handlägger ärendet om återlämnande nationell behörighet att fastställa även överenskommelser om föräldransvar när parterna nått en överenskommelse under återlämnandeförfarandets gång.

I Finland har domstolen enligt rättegångsbalken skyldighet att försöka få parterna att ingå förlikning (RB, 5 kap. 26 §). I lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar (394/2011) har ärenden som gäller återlämnande av barn lämnats utanför möjligheten till medling i domstol. Det är inte ändamålsenligt att överföra ett ärende som gäller återlämnande av barn och som är föremål för rättegång till medling i domstol endast för frivilligt återlämnande av barnet. Enbart medling i ett återlämnandeärende är inte heller tillfredsställande för dem som har del i saken, eftersom föräldrarna utöver avgörandet av återlämnandeärendet i allmänhet vill ha ett juridiskt bindande avgörande om framtida arrangemang som gäller vårdnaden om barnet och umgängesrätten.

I Finland har ärenden som gäller bortförande av barn i första instans koncentrerats till Helsingfors hovrätt. Det ärende som gäller återlämnande av barnet ska slutföras innan ett ärende som gäller vårdnad om barnet kan behandlas. Behörig domstol i ett ärende som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt är tingsrätten. Tingsrätten kan medla i ett ärende som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt genom ett medlingsförfarande. Den kan också ge en juridiskt bindande verkan åt en överenskommelse som parterna uppnått på något annat sätt.

På ovannämnda grunder anses det inte befogat att i propositionen föreslå ändringar i lagstiftningen om dessa situationer.

4 Målsättning

Syftet med propositionen är att utfärda sådana kompletterande nationella bestämmelser som tillämpningen av den nya Bryssel IIa-förordningen förutsätter. Ett ytterligare syfte är att precisera vissa bestämmelser som hänför sig till verkställighet av beslut om återlämnande av barn samt att lyfta upp vissa bestämmelser i förordningen om vårdnad om barn och umgängesrätt (556/1994) på lagnivå på det sätt som grundlagen förutsätter.

5 De viktigaste förslagen

5.1 Verkställighetsförfarandet

Enligt den nya Bryssel IIa-förordningen ska verkställighetsförfarandet för avgöranden som meddelats i en annan medlemsstat regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten. Ett avgörande som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbart i ursprungsmedlemsstaten ska verkställas i den verkställande medlemsstaten på samma villkor som ett avgörande som har meddelats i den medlemsstaten. Ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat jämföras alltså med ett inhemskt avgörande.

Enligt artikel 52 i förordningen ska ansökan om verkställighet ges in till den myndighet som är behörig verkställande myndighet enligt lagen i den verkställande medlemsstaten och som meddelats av den medlemsstaten till kommissionen i enlighet med artikel 103.

Förordningen har ett brett tillämpningsområde, vilket innebär att det kan bli aktuellt att verkställa avgöranden som gäller olika saker. Oftast är de avgöranden som verkställs beslut som meddelats om vårdnad om barn eller umgängesrätt och på verkställigheten av dessa tillämpas verkställighetslagen. Tingsrätten är behörig myndighet i verkställighetsärenden. Om mindre än 3 månader har förflutit från det att ett beslut om vårdnad om barn meddelades, kan verkställighet med stöd av 4 § 2 mom. i verkställighetslagen även sökas direkt hos utmätningssmannen. Enligt artikel 73 i förordningen tillämpas förfarandet för erkännande och verkställighet enligt förordningen även på verkställighet av rättegångskostnader som fastställts i förfaranden enligt förordningen. I Finland görs ansökan om verkställighet av rättegångskostnader i enlighet med utskökningsbalken hos utskökningsmyndigheten.

Vid tillämpningen av kapitlet om erkännande och verkställighet i förordningen avses med avgörande enligt artikel 2.1 även ett avgörande som meddelats i en medlemsstat, enligt vilket ett barn ska återlämnas till en annan medlemsstat med stöd av Haagkonvention om bortförande av barn, och vilket måste verkställas i en annan medlemsstat än den där avgörandet meddelats. Detta konstateras också i skäl 16 i ingressen till förordningen. Bestämmelserna i förordningen är i övrigt knapphändiga när det gäller sådana speciella situationer.

I Finland finns det inga bestämmelser om verkställighet av avgöranden om återlämnande av barn som meddelats i en annan stat. Det är dock nödvändigt att det finns bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas när ett sådant avgörande verkställs med stöd av förordningen.

Bestämmelserna om verkställighet av beslut om återlämnande av barn i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt förutsätter att den domstol som bestämt att ett barn ska återlämnas sänder beslutet och hämtningsförordnandet på tjänstens vägnar direkt till den behöriga utmätningssmannen för att verkställas. Ingen separat ansökan om verkställighet behövs. Regleringen grundar sig på att den domstol som har meddelat beslutet om återlämnande har ansett att återlämnandet är förenligt med barnets bästa och verkställigheten sker utan dröjsmål efter det att beslutet om återlämnande har meddelats. Förfarandet lämpar sig inte som sådant för verkställighet av avgöranden om återlämnande som meddelats i en annan medlemsstat. I ett utländskt avgörande om återlämnande finns inget motsvarande hämtningsförordnande och det kan ha förflutit tid från det att avgörandet om återlämnande meddelades.

Ett ändamålsenligt förfarande för verkställighet av ett sådant avgörande om återlämnande som meddelats i en annan medlemsstat är det förfarande enligt verkställighetslagen som ska tillämpas på verkställighet av ett beslut om vårdnad om barn. Detta innebär att verkställighet söks hos tingsrätten. Om det har förflutit mindre än tre månader från det att ett beslut om återlämnande av ett barn har meddelats i en annan medlemsstat, kan verkställighet i enlighet med verkställighetslagen sökas direkt hos utmätningssmannen i stället för hos tingsrätten. Av dessa orsaker föreslås det i propositionen att ett avgörande om återlämnande av ett barn som meddelats i en annan medlemsstat ska verkställas med stöd av verkställighetslagen på samma sätt som ett beslut som gäller vårdnad om barn.

Finland ska således med stöd av artikel 103 i förordningen i fråga om de ansökningar om verkställighet som avses i artikel 52 i förordningen meddela uppgifter på följande sätt. Om verkställigheten gäller vårdnad om barn, boende eller umgängesrätt eller återlämnande av ett barn till en annan medlemsstat, är tingsrätten behörig myndighet. Om det har förflutit mindre än tre månader från det att ett avgörande som gäller vårdnad om barn eller återlämnande av barn till en annan medlemsstat meddelades, kan verkställighet av avgörandet sökas hos utmätningssmannen i stället för hos domstolen. Om verkställigheten gäller rättegångskostnader, är utsökningsmyndigheten behörig myndighet.

5.2 Behöriga myndigheter att pröva skäl för vägran

Enligt den nya Bryssel IIa-förordningen föreskrivs det i nationell lag till vilken myndighet en ansökan om vägran av erkännande eller verkställighet enligt förordningen ska göras (artiklarna 30.3, 40 och 58).

I propositionen föreslås det att skälen för vägran ska prövas av tingsrätten. Finland ska således meddela kommissionen att tingsrätten är den domstol som är behörig att fatta beslut om vägran av erkännande eller verkställighet.

Enligt förslaget ska skälen för vägran prövas i samband med behandlingen av verkställighetsärendet, om det verkställighetsärende som avses i förordningen är anhängigt. Bestämmelser om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt finns i verkställighetslagen och bestämmelser om verkställighet av beslut som gäller rättegångskostnader i utsökningsbalken. Avgöranden om återlämnande av barn som meddelats utomlands verkställs i enlighet med vad som sägs ovan i enlighet med verkställighetslagen. Yrkanden som gäller vägran

av verkställighet ska prövas av den tingsrätt där verkställighetsärendet är anhängigt. Om verkställighet har sökts direkt hos utmätningsmannen i stället för hos domstolen och motparten åberopar skälen för vägran, ska utmätningsmannen överföra ärendet till tingsrätten för avgörande.

Om verkställighetsärendet inte är anhängigt eller om ärendet gäller något annat än vårdnad om barn eller umgängesrätt, återlämnande av barn eller rättegångskostnader, prövas skälen för vägran som ett ansökningsärende i tingsrätten. Behörig domstol är den tingsrätt som avses i 10 kap. 11 § i rättegångsbalken. Om ansökan endast gäller ett avgörande i ett mål om föräldraansvar eller ett avgörande enligt vilket ett barn ska återlämnas till en annan medlemsstat, är den tingsrätt som avses i 10 kap. 13 § i rättegångsbalken behörig domstol. Helsingfors tingsrätt är den domstol som kommer i sista hand.

Ett avgörande om vägran av erkännande eller verkställighet får enligt artikel 61 i förordningen överklagas. Ett överklagande ska ges in till den myndighet eller domstol som medlemsstaten har meddelat till kommissionen. Ett avgörande som meddelats med anledning av ett överklagande får enligt artikel 62 bara överklagas i de fall de domstolar vid vilka ett ytterligare överklagande ska ges in har meddelats till kommissionen av den medlemsstaten.

Enligt förslaget ska ändring i ett avgörande som gäller skäl för vägran få sökas på det sätt som föreskrivs om sökande av ändring i tvistemål. Ändring i tingsrättens avgörande söks hos hovrätten och ändring i hovrättens beslut hos högsta domstolen, om högsta domstolen beviljar besvärstillstånd. Med stöd av artikel 103 i förordningen meddelar Finland kommissionen dessa fullföljdsdomstolar och förfaranden för sökande av ändring.

5.3 Språk som godtas i översättningarna

5.3.1 Fritextfälten i intyg

I den nya Bryssel IIa-förordningen finns 9 bilagor med formulärmallar för intyg som ska fogas till avgöranden, officiella handlingar och överenskommelser. Intyg behövs framför allt i förfaranden för erkännande och verkställighet. Intygen innehåller de viktigaste uppgifterna om saken och avsikten är att de ska minska behovet av att översätta handlingar.

Artikel 91 i förordningen ger medlemsstaterna möjlighet att godta översättningar av innehållet i fritextfälten i intygen även på något annat av Europeiska unionens institutioners officiella språk än den berörda medlemsstatens officiella språk. Intygens struktur baserar sig på flervalfrågor och antalet öppna textfält är så litet som möjligt.

I propositionen föreslås det att man i Finland vid sidan av finska och svenska ska godkänna engelska i översättningarna av de fria textfälten i intygen. Detta motsvarar den kompletterande regleringen till den nuvarande Bryssel IIa-förordningen. Finland meddelar således till kommissionen att engelska är ett godtagbart språk enligt artikel 91.2 i förordningen.

5.3.2 Begäranden i ärenden som gäller föräldraansvar

Enligt artikel 80 i den nya Bryssel IIa-förordningen ska domstolar och andra behöriga myndigheter på begäran av en myndighet i en annan medlemsstat tillhandahålla information och rapporter bl.a. om barnets situation, pågående förfaranden och avgöranden som har meddelats om barnet. Sådana begäranden och bilagor ska åtföljas av en översättning till det officiella språket i medlemsstaten eller till ett sådant språk som medlemsstaten meddelat att den godtar.

De begäranden som kommer till Finland är enligt erfarenheterna varierande. De hänför sig ofta till ett ärende som gäller barnskydd eller vårdnad om barn eller umgängesrätt. En sådan begäran kan innehålla en stor mängd information som behövs för att begäran ska kunna genomföras på behörigt sätt. Därför kan det med fog förutsättas att den utländska aktör som lägger fram begäran låter översätta handlingarna till finska eller svenska.

Enligt artikel 81 i den nya Bryssel IIa-förordningen får en domstol i en medlemsstat begära att domstolarna eller de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat bistår med genomförandet av avgöranden i mål om föräldraansvar som har meddelats enligt förordningen, särskilt i fråga om att säkerställa det faktiska utövandet av umgänge. Också dessa begäranden och bilagor ska åtföljas av en översättning till det officiella språket i den mottagande medlemsstaten eller till ett sådant språk som medlemsstaten meddelat att den godtar. Bestämmelsen är ny och sådana begäranden kan antas vara sällsynta. Det torde närmast kunna vara fråga om förfrågningar som framförts genom centralmyndigheten, t.ex. om de finländska myndigheternas möjligheter att ordna övervakat umgänge. För informationsutbytet mellan centralmyndigheterna kan användas engelska.

Om en utländsk begäran som grundar sig på artikel 80 eller 81 kommer in till centralmyndigheten utan översättning, får centralmyndigheten vidarebefordra begäran till den behöriga finländska myndigheten och från fall till fall utreda behovet av en översättning. Översättningen begärs vid behov av den utländska myndighet som har skickat begäran. Den finländska myndighetens svar på en utländsk begäran upprättas på finska eller svenska.

Således föreslås det att Finland inte ska meddela att det utöver finska eller svenska godtar andra språk i översättningar av begäranden som läggs fram med stöd av artikel 80 eller 81.

5.4 Placering av ett barn i en annan medlemsstat

I artikel 82 i den nya Bryssel IIa-förordningen finns det bestämmelser om placering av ett barn i en annan medlemsstat. Utgångspunkten är liksom för närvarande att ett barn inte får placeras i en annan medlemsstat utan godkännande av den behöriga myndigheten i den sistnämnda medlemsstaten. Tillstånd behövs inte när avsikten är att placera barnet hos en förälder. I propositionen föreslås det att det hör till den aktör som ansvarar för ordnandet av barnskyddet att svara på en begäran om placering i Finland. Detta motsvarar den kompletterande regleringen till den nuvarande förordningen.

En medlemsstat får besluta att den som mottagande stat inte kräver godkännande för placering av barn hos vissa kategorier av nära anhöriga (artikel 82.2). Dessa kategorier av nära anhöriga ska meddelas till kommissionen med stöd av artikel 103. I förordningen har man gått in för en sådan lösning eftersom placering av ett barn t.ex. hos mor- eller farföräldrarna i vissa medlemsstater inte kräver myndighetens medverkan. Det har ansetts ändamålsenligt att den mottagande medlemsstaten, om den så önskar, kan tillåta sådan placering utan särskilt godkännande också i gränsöverskridande situationer.

I Finland förutsätter placeringen av ett barn enligt barnskyddslagen i allmänhet ett myndighetsbeslut. I 81 § i den lagen föreskrivs det också om övervakning av vården av barn som placerats i enskilt hem. Med detta avses situationer där någon annan än en myndighet varaktigt har placerat ett barn i ett enskilt hem. Om barn som placerats i ett enskilt hem ska anmälan göras till det organ som ansvarar för socialvården och detta organ ska godkänna placeringen. Myndigheten ska för den som tagit emot barnet för vård klarlägga vilka rättigheter och skyldigheter

denne har samt stödja denne genom att ordna stödåtgärder enligt barnskyddslagen. Med beaktande av barnskyddslagens bestämmelser är det motiverat att de finska myndigheterna på förhand får kännedom också om utländska planer på att placera ett barn i Finland.

Enligt förordningen ska den begäran om godkännande som den medlemsstat som överväger placeringen översänt inbegripa en rapport om barnet samt skälen för placeringen, information om finansieringen samt annan relevant information. Begäran och bilagorna ska åtföljas av en översättning till det officiella språket i den mottagande medlemsstaten eller till ett sådant språk som medlemsstaten meddelat att den godtar med stöd av artikel 82.4.

Begäranden om placering av ett barn innehåller ofta mycket information som det är viktigt att man förstår när man svarar på begäran. Det är motiverat att förutsätta att den part som översänder begäran ska låta översätta begäran och bilagorna till finska eller svenska.

På dessa grunder föreslås det att Finland inte med stöd av artikel 103 i förordningen ska meddela kommissionen sådana undantag från godkännandeförfarandet som avses i artikel 82.2 och inte heller sådana undantag från de språk som godtas i översättningarna av handlingarna som avses i artikel 82.4.

5.5 Säkringsåtgärder vid verkställighet av förordnanden om återlämnande av barn

Utöver de bestämmelser som kompletterar den nya Bryssel IIa-förordningen innehåller propositionen också ett förslag om säkringsåtgärder i samband med verkställighet av ett förordnande om återlämnande av barn. Enligt propositionen ska bestämmelser om dessa utfärdas separat i den föreslagna 46 a § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 25 § i verkställighetslagen (Interimistiska säkringsåtgärder vid verkställighet av vårdnadsbeslut), som för närvarande vid sidan av 17 § i verkställighetslagen tillämpas också vid verkställighet av förordnanden om återlämnande av barn. En separat bestämmelse förtydligar tillämpningen av säkringsåtgärderna i ärenden som gäller bortförande av barn. I ljuset av de gällande bestämmelserna är det inte helt klart vilken domstol som är behörig i dessa ärenden. I propositionen föreslås det att Helsingfors tingsrätt ska vara behörig domstol i ärenden som gäller säkringsåtgärder i samband med verkställighet av förordnanden om återlämnande av barn.

6 De huvudsakliga konsekvenserna

6.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har inga betydande konsekvenser för den offentliga ekonomin.

Enligt den lag som gäller tillämpning av den nya Bryssel IIa-förordningen ska de finska myndigheterna godta innehållet i fritextfälten i de intyg som avses i förordningen också på engelska. Om den myndighet som behandlar ärendet inte anser sig behärska engelska tillräckligt bra, ska en översättning av texten till finska eller svenska skaffas på myndighetens bekostnad. För övriga översättningar svarar den sökande. Det här motsvarar nuläget. Förslaget om godkännande av engelska medför därför inga ökade översättningskostnader.

6.2 Konsekvenser för myndigheterna

De bestämmelser som föreslås i den lag som gäller tillämpning av den nya Bryssel IIa-förordningen motsvarar i huvudsak bestämmelserna i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen eller i

dess tillämpningslag. Förslagen medför således inga betydande förändringar i myndigheternas verksamhet.

Den mest centrala reformen i förordningen är att exekvaturförfarandet slopas. Efter övergångsperioden får tingsrätterna således inte längre ansökningar om verkställbarhetsförklaring av avgöranden som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Det finns inga statistiska uppgifter om antalet exekvaturansökningar som lämnats in med stöd av den nuvarande Bryssel IIa-förordningen, men på basis av olika utredningar uppskattas antalet ha varit högst några per år. Verkställigheten av ett avgörande rörande umgänge som meddelats i en annan medlemsstat förutsätter inte heller enligt den gällande förordningen exekvatur, om ett intyg enligt förordningen har utfärdats över det. Därför har slopandet av exekvaturförfarandet endast liten inverkan på antalet ansökningar.

I förslaget föreslås det att justitieministeriet utses till den centralmyndighet som avses i förordningen. Uppgiften är inte ny, eftersom justitieministeriet redan är centralmyndighet enligt den nuvarande Bryssel IIa-förordningen. I den nya Bryssel IIa-förordningen fastställs inga nya uppgifter för centralmyndigheten, men vid justitieministeriet, som är centralmyndighet, torde den nya förordningen i någon mån öka efterfrågan på rådgivning såväl från myndigheter som från privatpersoner. Enligt den nya Bryssel IIa-förordningen ska en begäran som grundar sig på förordningen, med undantag för brådskande situationer, översändas från en medlemsstat till en annan via centralmyndigheten. Skyldighet att gå genom centralmyndigheten bör dock föreligga endast i fråga om en ursprunglig begäran (skäl 76 i ingressen). Denna skyldighet begränsar inte heller samarbetet mellan domstolarna. Den nya bestämmelsen kan dock i någon mån öka antalet begäranden som sänds via justitieministeriet.

De ändringsförslag som gäller säkringsåtgärder vid verkställigheten av ett avgörande om återlämnande av ett barn förtydligar myndigheternas verksamhet. Detta gäller i synnerhet verksamheten för den utsokningsmyndighet som svarar för verkställigheten och de socialmyndigheter som deltar i förfarandet.

Det faktum att en ansökan om säkrande av verkställigheten av ett förordnande om att ett barn ska återlämnas förutom av vårdnadshavaren också kan göras av utmätningssmannen, ger utmätningssmannen bättre medel än för närvarande att verkställa förordnanden om återlämnande när omständigheterna kräver det.

Utseendet av Helsingfors tingsrätt till behörig domstol för att behandla ansökningar om säkringsåtgärder i samband med verkställigheten av förordnanden om återlämnande av barn inverkar inte i någon betydande grad på verksamheten vid Helsingfors tingsrätt, eftersom sådana säkringsåtgärder behövs ytterst sällan. Under den tid Haagkonventionen om bortföranden av barn har varit i kraft har det till domstolarna allt som allt gjorts färre än fem ansökningar om säkringsåtgärder i samband med ärenden som gäller återlämnande. Utseendet av en domstol till behörig i dessa ärenden förtydligar och effektiviserar domstolsförfarandet, när på varandra följande ansökningar om säkringsåtgärder i samma ärende kan behandlas i en och samma domstol oberoende av om de som har del i saken eventuellt byter vistelseort.

6.3 Konsekvenser för medborgarnas ställning

Den nya Bryssel IIa-förordningens konsekvenser för medborgarnas ställning har bedömts i kommissionens konsekvensbedömningsdokument som nämns i avsnitt 1.2.1. Bestämmelserna i den lag som gäller tillämpning av förordningen gör det möjligt att tillämpa förordningen i Finland.

Att regleringen om verkställighet av beslut om återlämnande av barn förtydligas och verkställigheten av beslut om återlämnande effektiviseras ligger både i barnets intresse och i intresset för den som kräver att ett barn som bortförts ska återlämnas.

6.4 Konsekvenser för barn

Olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn inverkar negativt på barnet. Det ligger i barnets intresse att barnet snabbt återlämnas till den stat där barnet är bosatt. De förslag som gäller säkringsåtgärder vid verkställighet av beslut som gäller återlämnande av barn effektiviserar verkställigheten av förordnanden om återlämnande, vilket är förenligt med barnets bästa.

7 Remissvar

Bestämmelserna i lagförslaget om tillämpning av den nya Bryssel IIa-förordningen (lagförslag 1) fick allmänt understöd. På basis av remissvaren har det till 12 §, som gäller återkallelse av intyg för privilegierade avgöranden, fogats en bestämmelse om möjligheten att söka ändring i ett beslut om återkallelse. Dessutom har de informativa hänvisningarna till förordningen i nationella lagar kompletterats så att de också beaktar tillämpningen av den nuvarande Bryssel IIa-förordningen under en övergångsperiod. Propositionen har också setts över på grund av inrättandet av välfärdsområden i anslutning till social- och hälsovårdsreformen.

Till övriga delar gällde remissvaren ändringsförslagen om verkställigheten av förordnanden om återlämnande av barn. Förslagen har under den fortsatta beredningen ändrats på det sätt som redogörs nedan.

Arbetsgruppen tolkade den gällande regleringen så att när Helsingfors hovrätt och högsta domstolen meddelar ett verkställighetsförordnande som gäller ett beslut om återlämnande av barn kan de också bestämma om säkringsåtgärder enligt 17 § i verkställighetslagen, och det föreslogs att detta ska förtydligas i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Arbetsgruppen föreslog dessutom att det ska utfärdas särskilda bestämmelser om säkringsåtgärder som förordnas efter det att ett förordnande om verkställighet har meddelats och att Helsingfors tingsrätt ska vara behörig domstol i dessa situationer. Finlands Advokatförbund och Helsingfors hovrätt understödde förslagen. Helsingfors tingsrätt föreslog att Helsingfors hovrätt skulle vara behörig domstol i fråga om säkringsåtgärder efter det att ett förordnande om återlämnande meddelats. Justitiekanslern föreslog att det bl.a. skulle bedömas om den föreslagna behörighetsfördelningen kan medföra samordningsproblem t.ex. vid ändringssökande. Vid den fortsatta beredningen har propositionen ändrats så att Helsingfors tingsrätt alltid är behörig domstol i fråga om säkringsåtgärder som hänför sig till verkställigheten av beslut om återlämnande av barn.

Arbetsgruppen föreslog att 25 § om interimistiska säkringsåtgärder i verkställighetslagen skulle kompletteras med en bestämmelse enligt vilken det organ som ansvarar för socialvården ska ha rätt att när ett barn har placerats som en interimistisk säkringsåtgärd enligt verkställighetslagen besluta om barnets angelägenheter med iakttagande av 45 § i barnskyddslagen. Social- och hälsovårdssektorn i Helsingfors stad samt justitiekanslern föreslog att förslaget skulle kompletteras med bestämmelser om begränsande åtgärder enligt barnskyddslagen även i större utsträckning. Social- och hälsovårdsministeriet understödde inte den partiella tillämpningen av barnskyddslagen i situationer enligt verkställighetslagen. Frågan har bedömts på nytt under den fortsatta beredningen. Vid placering enligt verkställighetslagen är det fråga om en mycket kortvarig placering av ett barn i högst 7 dagar i syfte att trygga verkställigheten. På grund av den korta tiden finns det inget behov av att föreskriva särskilt om barnets ställning i allmänhet under denna tid. Om tryggandet av verkställigheten och skyddandet av barnet förutsätter det, kan domstolen förutom om en placering bestämma om säkringsåtgärder enligt 17 § i verkställighetslagen, och

någon separat bestämmelse om t.ex. begränsning av kontakterna mellan sökandens motpart och barnet under denna tid behövs inte. Med avvikelse från arbetsgruppens förslag föreslås det således inte någon ändring i 25 § i verkställighetslagen.

Utifrån remissvaren har motiveringarna till bestämmelserna kompletterats också till övriga delar.

Arbetsgruppen utvärderade i sitt betänkande om lagen om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar ska kunna tillämpas också i ärenden som gäller återlämnande av barn. Dessutom utvärderade arbetsgruppen om Helsingfors hovrätt bör ha behörighet att fastställa ett avtal som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt och som har ingåtts i samband med ett ärende som gäller återlämnande av barn. Arbetsgruppen föreslog inga lagändringar som gäller dessa frågor. Helsingfors hovrätt, Uleåborgs tingsrätt samt Södra Finlands och Östra Finlands rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt föreslog i sina yttranden att man borde överväga möjligheten till domstolsmedling i ärenden som gäller bortförande av barn och möjligheten att ge Helsingfors hovrätt behörighet att avgöra ärenden som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt också i större utsträckning i dessa sammanhang. Finlands Advokatförbund i sin tur understödde arbetsgruppens lösning. Propositionen har inte ändrats till dessa delar. Denna fråga behandlas i avsnitt 3.3.

8 Specialmotivering

8.1 Lagen om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Enligt den innehåller lagen kompletterande bestämmelser om tillämpningen av den nya Bryssel IIa-förordningen. Med hjälp av dem är det möjligt att tillämpa förordningen i Finland.

2 §. Definition. I paragrafen finns en definition av vad som avses med avgörande i lagen. Enligt definitionen avses med avgörande sådana avgörande, officiella handlingar eller registrerade överenskommelser som avses i artikel 2 i rådets förordning och som har meddelats, upprättats eller ingåtts i en annan medlemsstat i Europeiska unionen. När det gäller medlemsstater i Europeiska unionen bör det noteras att förordningen inte tillämpas på Danmark. I skäl 96 i ingressen till förordningen hänvisas det till protokollet om Danmarks ställning.

3 §. Behandling av ärenden som gäller överföring av behörighet. I paragrafen finns förfarandebestämmelser som kompletterar förordningen och som tillämpas vid behandlingen av ärenden som gäller överföring av behörighet enligt artiklarna 12 och 13 i förordningen.

Dessa artiklar och skäl 26 och 27 i ingressen till förordningen gör det möjligt att under exceptionella omständigheter överföra ett ärende från den behöriga domstolen till en domstol i en annan medlemsstat. Under exceptionella omständigheter kan det också framställas en begäran till den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om att få ärendet prövat av en domstol som inte är behörig.

Artiklarna gäller frågor om föräldraansvar, dvs. begäran kan gälla utövande av behörighet t.ex. i ärenden som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt, intressebevakning eller barnskydd. En finsk domstol eller någon annan behörig myndighet framställer begäran eller beslutar om godkännande eller avslag av en begäran från en annan medlemsstat.

En motsvarande möjlighet till överföring av behörighet ingår i artikel 15 i den nuvarande förordningen. I den nya Bryssel IIa-förordningen har förfarandet för överföring preciserats jämfört med tidigare och begäranden som gäller olika situationer har delats upp i två olika artiklar. I tillämpningslagen till den nuvarande Bryssel IIa-förordningen finns inga kompletterande bestämmelser om överföring av behörighet. Det har dock nu ansetts behövt att ta in kompletterande nationella förfarandebestämmelser i den lag som kompletterar den nya Bryssel IIa-förordningen.

Bakgrunden till artiklarna är Haagkonventionen om skydd av barn, i vars artiklar 8 och 9 det föreskrivs om överföring av behörighet. Nationella förfarandebestämmelser som kompletterar dessa bestämmelser i konventionen finns i 4–7 § i den lag som gäller sättande i kraft och tillämpning av konventionen (435/2009). I de nämnda paragraferna finns bestämmelser om beslut om att bifalla framställningar, göra framställningar hos myndigheter i en annan stat, höra parterna samt söka ändring i beslut om godkännande eller avgivande av framställning.

Enligt förslaget ska man i sådana situationer som gäller överföring av behörighet mellan medlemsstaterna som grundar sig på den nya Bryssel IIa-förordningen förfara på samma sätt som i ärenden som gäller överföring av behörighet enligt Haagkonventionen om skydd av barn, till den del inte något annat följer av förordningen. I paragrafen har det därför tagits en hänvisning till paragraferna i den lag som gäller tillämpning av Haagkonventionen om skydd av barn. Motiveringarna till bestämmelserna beskrivs i regeringens proposition RP 218/2008 rd.

4 §. Översättningar. I paragrafen föreslås det bestämmelser om de översättningar som avses i förordningen.

Enligt 1 mom. kan en översättning av innehållet i fritextfälten i de intyg som avses i artiklarna 29, 36, 47, 49 och 66 i förordningen ges in förutom på finska eller svenska också på engelska när ett avgörande som har meddelats i en annan medlemsstat görs gällande i Finland. Förslaget att engelska ska godtas motiveras ovan i avsnitt 5.3.1. Om den myndighet som behandlar ärendet inte anser sig behärska engelska tillräckligt bra, ska en översättning av texten till finska eller svenska skaffas på myndighetens bekostnad.

Av en kopia av ett avgörande eller någon annan handling som utgör bilaga till intyget kan myndigheten kräva en översättning av sökanden, om myndigheten inte kan behandla ärendet utan översättning. Bestämmelser om detta finns i artiklarna 31.3, 35.4 och 46.3 i förordningen.

Det bör noteras att i ett ärende som gäller verkställighet av ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat får den person mot vilken verkställighet begärs enligt artikel 55.2 i förordningen i vissa situationer begära en översättning av avgörandet och innehållet i fritextfälten i intyget till sitt eget språk. I paragrafen ingår en hänvisning till denna bestämmelse.

I 2 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att den sökande ansvarar för att skaffa de översättningar som avses i förordningen. Ett undantag från detta är ovan beskrivna situationer där myndigheten vid behov på egen bekostnad skaffar en översättning av innehållet i ett intyg som i enlighet med förordningen har tillställts myndigheten på engelska. Det bör också noteras att i fråga om begäranden som med stöd av artiklarna 80–82 i förordningen sänds från Finland till utlandet är det den behöriga myndighet som sänder begäran som svarar för översättningen till det språk som förutsätts i den mottagande medlemsstaten.

Ett intyg som hänför sig till ett finländskt avgörande kan också behövas i en annan medlemsstat, varvid det ska övervägas på vilket språk domstolen eller myndigheten ska utfärda intyget. Be-

stämmelser om detta finns i artikel 36 i förordningen, enligt vilken intyget ska fyllas i och utfärdas på samma språk som avgörandet. Intyget får dock även på begäran av en av parterna utfärdas på ett annat av Europeiska unionens institutioners officiella språk. De olika språkversionerna av intyget finns i Europeiska e-juridikportalen på adressen <https://e-justice.europa.eu/home.do>. Användningen av en blankettmall på ett utländskt språk förpliktar inte den utfärdande domstolen eller myndigheten att låta översätta uppgifterna i intyget.

5 §. Verkställighetsförfarande. I paragrafen föreskrivs det om förfarandet för verkställighet av ett verkställbart avgörande som meddelats i en medlemsstat. Bakgrunden till detta är artikel 51 i förordningen, enligt vilken ett avgörande som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbart i ursprungsmedlemsstaten ska verkställas i den verkställande medlemsstaten på samma villkor som ett avgörande som har meddelats i den medlemsstaten, dock med beaktande av bestämmelserna i förordningen.

I 1 mom. föreskrivs att ett verkställbart avgörande som meddelats i en annan medlemsstat verkställs i Finland genom samma förfarande som ett avgörande som meddelats i ett motsvarande ärende i Finland. Detta innebär att ett avgörande som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt verkställs i ett förfarande enligt verkställighetslagen och ett avgörande som gäller rättegångskostnader i ett förfarande enligt utsökningsbalken. Det nationella verkställighetsförfarandet ska tillämpas oberoende av om det utländska ärendet har avgjorts genom ett domstolsbeslut, genom en officiell handling eller genom en överenskommelse som är verkställbar enligt artikel 65.2 i förordningen.

Paragrafens 2 mom. innehåller ett undantag från denna huvudregel. Enligt bestämmelsen ska ett avgörande som i en annan medlemsstat meddelats om återlämnande av ett barn som olovligen bortförts eller kvarhållits dock verkställas med iakttagande av bestämmelserna om verkställighet av beslut som gäller vårdnad om barn i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt. Denna bestämmelse tillämpas när barnet efter ett beslut om återlämnande som meddelats i en annan medlemsstat med stöd av Haagkonventionen om bortförande av barn har bortförts vidare till Finland. Verkställigheten gäller ett beslut om återlämnande som meddelats i den stat till vilken barnet först hade bortförts. Ett sådant beslut om återlämnande av barn som har meddelats i en annan medlemsstat jämföras i fråga om verkställighetsförfarandet undantagsvis med ett beslut som gäller vårdnad om barn, och på verkställigheten av beslutet tillämpas verkställighetslagen på samma sätt som om det vore fråga om ett beslut om vårdnad om barn. Ett utländskt beslut om återlämnande verkställs således inte med stöd av 46 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt på det sättet som när beslutet om återlämnande har meddelats i Finland. Behovet av en undantagsbestämmelse motiveras närmare ovan i avsnitt 5.1.

För återlämnande till bosättningsstaten av ett barn som vidare bortförts till Finland kan det också alternativt göras en ny ansökan om återlämnande av barnet till Helsingfors hovrätt (skäl 16 i ingressen). Sannolikt förfar man i allmänhet så, eftersom behandlingen i Finland av ett ärende som gäller återlämnande av barn är snabb och med tanke på verkställigheten enklare än verkställigheten av ett beslut om återlämnande som meddelats i en annan medlemsstat med stöd av förordningen.

6 §. Delgivning. I paragrafen finns bestämmelser som kompletterar den i artikel 55 i förordningen angivna delgivningsskyldigheten i samband med verkställighetsförfarandet.

Enligt artikel 55.1 ska det relevanta intyg som utfärdats enligt artikel 36 eller 47 delges den person mot vilken verkställighet begärs innan den första verkställighetsåtgärden vidtas. Intyget

ska åtföljas av det avgörande som ska verkställas om det inte redan har delgetts den personen, t.ex. i samband med en rättegång i huvudsaken eller motsvarande förfarande.

Enligt 1 mom. ska dessa handlingar delges på det sätt som föreskrivs om delgivning av stämning i 11 kap. i rättegångsbalken, när verkställighet begärs hos tingsrätten. Tingsrätten kan delge de handlingar som avses i förordningen samtidigt som ansökan om verkställighet delges.

Paragrafens 2 mom. gäller en situation där verkställighet av ett avgörande söks direkt hos utmätningssmannen. Det kan t.ex. vara fråga om ansökningar enligt 4 § 2 mom. i verkställighetslagen om verkställighet av beslut som gäller vårdnaden om barn och ansökningar enligt utsökningsbalken som gäller verkställighet av beslut om rättegångskostnader. Då ska utmätningssmannen delge handlingarna bevisligen på det sätt som anges i 3 kap. 40 § i utsökningsbalken. Om ärendet till följd av ett hämtningsförordnande enligt verkställighetslagen har överförts från tingsrätten till utmätningssmannen, behövs ingen ny delgivning vid utsökning.

Enligt artikel 55.2 i förordningen får den person mot vilken verkställighet begärs i vissa situationer begära en översättning av avgörandet och innehållet i fritextfälten i intyg enligt artikel 47. Om motparten begär en översättning, får enligt artikel 55.3 inga andra verkställighetsåtgärder än säkerhetsåtgärder vidtas förrän översättningen har tillhandahållits.

7 §. Prövning av skäl för vägran. Enligt förordningen ska ett avgörande som meddelats i en medlemsstat erkännas utan att något särskilt förfarande krävs. Det är emellertid möjligt att begära ett beslut där det konstateras att avgörandet inte erkänns på grund av ett skäl för vägran eller ett beslut enligt vilket skäl för att vägra erkännande av avgörandet inte föreligger. Genom ansökan kan det således krävas att erkännande av avgörandet ska vägras med stöd av artiklarna 38, 39, 50 eller 68 i förordningen. Det kan också krävas att det fastställs att det inte finns skäl enligt förordningen för att vägra erkännande av avgörandet. I paragrafen finns en bestämmelse om vilken domstol i Finland som är behörig att pröva sådana ansökningar.

I artikel 38 i förordningen anges skäl för att vägra erkännande av avgöranden i äktenskapsmål och i artikel 39 anges skäl för att vägra erkännande av avgöranden i mål om föräldraansvar. I artikel 50 i förordningen anges skälen för att vägra erkännande av privilegierade avgöranden och i artikel 68 anges skälen för att vägra erkännande av officiella handlingar och registrerade överenskommelser.

I paragrafen föreskrivs det om prövning av skälen för vägran när verkställigheten av beslutet inte är anhängigt. Om det är fråga om ett avgörande vars verkställighet är anhängigt vid en domstol eller någon annan myndighet, prövas skälen för vägran i samband med förfarandet för verkställighet av avgörandet. Särskilda bestämmelser om dessa situationer finns i 8 §. För tydlighetens skull hänvisas det till den paragrafen genast i början av 7 §.

Enligt 1 mom. är tingsrätten behörig domstol att pröva skälen för vägran. Den tingsrätt som är regionalt behörig är den tingsrätt som avses i 10 kap. 11 § i rättegångsbalken, dvs. den domstol som är behörig i ett ärende som gäller äktenskapsskillnad. Så är fallet också när avgörandet förutom äktenskapsskillnad gäller också föräldraansvar. Om ansökan endast gäller ett avgörande om föräldraansvar eller ett avgörande enligt vilket ett barn ska återlämnas till en annan medlemsstat, är dock den tingsrätt som avses i 10 kap. 13 § i rättegångsbalken regionalt behörig, dvs. den tingsrätt inom vars domkrets barnet har sin hemvist eller sin vanliga vistelseort. Förslaget motsvarar i sak bestämmelsen i tillämpningslagen till den nuvarande Bryssel IIa-förordningen.

I 2 mom. ingår en bestämmelse om den regionalt behöriga domstolen när det med stöd av bestämmelserna i 1 mom. inte finns någon behörig domstol. Enligt förslaget är Helsingfors tingsrätt behörig i dessa situationer. Bestämmelsen kan bli tillämplig t.ex. när barnet eller makarna inte har hemvist eller boningsort i Finland.

I 3 mom. föreskrivs det om behandlingsordningen. Enligt förslaget ska vid behandlingen av ett ärende som gäller erkännande iaktas behandlingsordningen för ansökningsärenden enligt 8 kap. i rättegångsbalken, om inte något annat följer av förordningen. I tingsrättens beslut om vägran får på sedvanligt sätt ändring sökas hos hovrätten och högsta domstolen.

8 §. Prövning av skäl för vägran i samband med verkställighet. Tanken på att åberopa skäl för vägran väcks oftast när den andra parten kräver verkställighet av avgörandet. Då är det ändå målsenligt och påskyndar behandlingen av ärendet att frågan om huruvida skäl för vägran föreligger prövas i samband med verkställighetsförfarandet. Detta motsvarar också principerna i förordningen. I paragrafen finns en bestämmelse om saken. Enligt den ska frågan efter det att ett verkställighetsförfarande inletts prövas i samband med verkställighetsförfarandet. Ärendet kan då inte anhängiggöras vid den domstol som avses i 7 §.

I 1 mom. föreskrivs det om frågor som omfattas av förordningens tillämpningsområde och för vilka det i Finlands lagstiftning finns ett särskilt förfarande för verkställighet. Sådana ärenden är ärenden som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt samt rättegångskostnader. Dessutom verkställs ett avgörande om återlämnande av ett barn som meddelats i en annan medlemsstat enligt den föreslagna 5 § i samma förfarande som ett beslut om vårdnad om barn, dvs. med stöd av verkställighetslagen. Enligt momentets första mening ska ett yrkande om att erkännande eller verkställighet av avgörandet ska vägras med stöd av artiklarna 39, 50, 56.6, 68.2 eller 68.3 i förordningen prövas i samband med verkställighetsärendet om ett ärende som gäller verkställighet av ett avgörande om vårdnad om barn eller umgängesrätt, återlämnande av barn eller rättegångskostnader är anhängigt vid en domstol.

I samband med verkställighetsförfarandet kan man utöver de skäl för vägran som anges i artiklarna 39, 50, 68.2 och 68.3 åberopa artikel 56.6 i förordningen, dvs. vägran av verkställighet på den grunden att verkställigheten skulle innebära att barnet utsätts för en allvarlig risk för fysisk eller psykisk skada på grund av tillfälliga hinder som har uppstått efter det att avgörandet meddelades eller på grund av någon annan betydande ändring av omständigheterna och denna allvarliga risk är bestående.

Yrkande på vägran kan framställas av den mot vilken verkställighet söks. Yrkandet framställs hos den domstol som behandlar verkställighetsärendet. Skälen för vägran kan åberopas genom en separat ansökan eller genom att framställa en invändning i samband med verkställighetsförfarandet.

Om ett skäl för vägran enligt förordningen åberopas i samband med behandlingen av ett ärende som är anhängigt med stöd av verkställighetslagen, ska skälet för vägran prövas i ett förfarande enligt verkställighetslagen. För prövning av skälet för vägran ordnas dock inte medling.

Enligt paragrafens andra mening ska yrkandet om vägran framställas hos utmätningssmannen om verkställighet av avgörandet har begärts hos utmätningssmannen i stället för hos domstolen. En ansökan om verkställighet som gjorts direkt till utmätningssmannen kan gälla t.ex. ett i 4 § 2 mom. i verkställighetslagen avsett ärende som gäller vårdnaden om ett barn eller verkställighet av ett beslut om återlämnande av barn som meddelats i en annan medlemsstat eller ett ärende som gäller verkställighet av ett beslut om rättegångskostnader som inletts med stöd av utsökningsbalken. I en sådan situation ska utmätningssmannen överföra verkställighetsärendet och

RP 21/2022 rd

yrkandet på vägran till den tingsrätt som avses i 10 kap. 14 § i rättegångsbalken och underrätta dem som har del i saken om överföringen. Skälen för vägran enligt förordningen prövas således alltid av en domstol.

Enligt 2 mom. ska en ansökan om att erkännande eller verkställighet av andra avgöranden än sådana som avses i 1 mom. ska vägras, prövas av tingsrätten i enlighet med 7 §. Detta gäller avgöranden som man vill verkställa, men vars verkställighet inte är förenad med sådan domstolsbehandling eller något annat förfarande där skälen för vägran kunde prövas. Sådana avgöranden är t.ex. avgöranden om omhändertagande av barn eller placering av barn som barnskyddsåtgärder. En ansökan om vägran av verkställighet i fråga om dessa avgöranden behandlas i ett förfarande med iakttagande av 7 §.

9 §. Uppskjutande av verkställighetsförfarande. I paragrafen finns en bestämmelse om vilken myndighet som är behörig att besluta om uppskjutande av verkställighetsförfarandet enligt artikel 56 i förordningen. Enligt den artikeln ska verkställigheten skjutas upp om avgörandets verkställbarhet har skjutits upp i ursprungsmedlemsstaten. I artikeln föreskrivs också om skäl för vägran som är beroende av prövning.

Enligt den föreslagna paragrafen fattas beslut om uppskjutande av den domstol eller myndighet som behandlar verkställighetsärendet. En annan myndighet som behandlar ett verkställighetsärende kan vara t.ex. utmätningsmannen. Enligt 1 kap. 9 § 9 punkten i utsökningsbalken hör beslut om avbrytande av verkställighet till häradsfogdens uteslutande behörighet. Detta tillämpas också på förfaranden enligt förordningen, vilket innebär att beslut om uppskjutande av verkställighet enligt förordningen fattas av häradsfogden. Det kan också vara fråga om verkställighet av ett avgörande om placering av ett barn som meddelats i en annan medlemsstat, varvid beslutet om uppskjutande av verkställighetsförfarandet fattas av den myndighet som ansvarar för socialvården och som handlägger verkställighetsärendet.

10 §. Utfärdande av intyg. Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka aktörer som är behöriga att utfärda intyg enligt förordningen.

Enligt 1 mom. ska intyg som avses i artikel 36 i förordningen på begäran utfärdas av den domstol eller myndighet som har meddelat beslutet eller fastställt överenskommelsen. Intyg enligt artikel 36 i förordningen hör till det allmänna system som avses i förordningen och de kan gälla äktenskapsskillnad eller föräldransvar samt avgöranden som gäller återlämnande av barn och därmed sammanhängande interimistiska åtgärder och säkringsåtgärder. Intyget kan således utfärdas av den domstol som meddelat beslutet eller av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller av den socialnämnd som fastställt överenskommelsen.

I 2 mom. anges vilken domstol eller annan myndighet som är behörig att utfärda intyg enligt artikel 49 i förordningen. I bestämmelsen är det fråga om en situation där ett i förordningen avsett privilegierat avgörande i ursprungsmedlemsstaten upphört att vara verkställbart eller vars verkställbarhet har skjutits upp eller begränsats efter det att ett intyg enligt artikel 47 har utfärdats för det. Artikelns finska ordalydelse är mångtydig. I den avses dock att den domstol eller myndighet som är behörig enligt nationell lagstiftning i en sådan situation ska utfärda ett intyg med användning av formuläret i bilaga VII och att intyget ska utfärdas på ansökan som kan läggas fram när som helst. På rättelse av ett sådant intyg tillämpas förfarandet enligt artikel 48.

Enligt förslaget utfärdas ett sådant intyg på ansökan av den domstol eller myndighet som har uppskjutit eller förbjudit verkställigheten eller till följd av vars avgörande ett tidigare beslut inte längre är verkställbart eller har begränsad verkställbarhet. Exempelvis i samband med ändringsökande utfärdas det intyg som avses i artikel 49 av fullföljdsdomstolen, om dess beslut inverkar

på det tidigare beslutets verkställbarhet. Avgörandet förlorar verkställbarheten också när man under medlingen i samband med verkställighetsförfarandet kommer fram till en överenskommelse vars innehåll avviker från det avgörande som ska verkställas. Intyget utfärdas då av socialnämnden, som har fastställt överenskommelsen.

Finland ska således i enlighet med artikel 103 i förordningen meddela kommissionen uppgifter på följande sätt. Intyg som avses i artikel 36.1 i förordningen utfärdas av den domstol eller myndighet som har meddelat beslutet eller fastställt överenskommelsen. I artikel 49 i förordningen avsedda intyg utfärdas av den domstol eller myndighet som har skjutit upp eller förbjudit verkställigheten eller till följd av vars avgörande ett tidigare avgörande inte längre är verkställbart eller har begränsad verkställbarhet.

11 §. Rättelse av fel i intyg. I artiklarna 37 och 48.1 i förordningen finns det bestämmelser om förfarandet för rättelse av intyg. I bestämmelserna avses en situation där det redan har utfärdats ett intyg över avgörandet och det därefter upptäcks att det på grund av ett materiellt fel eller utelämnande föreligger bristande överensstämmelse mellan avgörandet och intyget. Enligt förordningen ska domstolen i en ursprungsmedlemsstat, som meddelats till kommissionen, på ansökan rätta intyget om det på grund av ett materiellt fel eller utelämnande föreligger bristande överensstämmelse mellan avgörandet och intyget. På förfarandena för rättelse av intyg tillämpas lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten. En motsvarande bestämmelse finns i artikel 43 i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen och en kompletterande nationell bestämmelse om rättelse av fel i intyg i 7 § i tillämpningslagen till förordningen.

Enligt den föreslagna paragrafen ska den myndighet som meddelat avgörandet på ansökan eller självant rätta skriv- eller räknefel eller andra därmed jämförbara klara fel i ett intyg, med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna om rättelse av fel i domar och beslut. På rättelse av skrivfel i intyg som utfärdats av en allmän domstol tillämpas med stöd av den föreslagna hänvisningsbestämmelsen 24 kap. 10 § i rättegångsbalken. På rättelse av skrivfel i intyg som utfärdats av förvaltningsdomstolen tillämpas 102, 104 och 105 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). På rättelse av skrivfel i intyg som utfärdats av någon annan myndighet, t.ex. socialnämnden, tillämpas 51–53 § i förvaltningslagen (434/2003).

I enlighet med vad som föreskrivs i förordningen ska ett intyg rättas på ansökan eller så kan myndigheten också göra det självant. Detta motsvarar bestämmelserna i förordningen och föreslås för tydlighetens skull ingå i paragrafen. Situationer där domstolen eller någon annan myndighet självant rättar ett intyg torde vara sällsynta. Det kan t.ex. vara fråga om situationer där man i samband med ett annat fall upptäcker att ett tidigare utfärdat intyg varit felaktigt.

Finland meddelar således kommissionen i enlighet med artikel 103 att den domstol eller myndighet som har meddelat avgörandet är behörig att rätta ett i artiklarna 37.1 och 48.1 avsett intyg.

12 §. Återkallelse av intyg för privilegierade avgöranden. I artikel 48.2 i förordningen föreskrivs det om återkallelse av intyg för privilegierade avgöranden. Enligt artikeln ska samma myndighet som är behörig att rätta intyget, på ansökan eller självant, återkalla ett intyg för privilegierade avgöranden om det beviljats felaktigt, med beaktande av de krav som fastställs i artikel 47. Enligt artikel 48.3 ska förfarandet, inbegripet ett eventuellt överklagande, för återkallelse av intyget regleras av lagen i ursprungsmedlemsstaten.

Den nuvarande Bryssel IIa-förordningen innehåller inte någon artikel om återkallelse av intyg. I den nationella lagstiftningen i Finland finns inga allmänna bestämmelser om återkallelse av intyg som fogats till beslut av domstol eller annan myndighet. I 3 § i lagen om en europeisk

exekutionstitel för obestridda fordringar (825/2005) finns dock en bestämmelse om återkallelse av intyg. I denna lag föreslås en i huvudsak motsvarande bestämmelse om saken.

Enligt 1 mom. ska den domstol eller myndighet som utfärdat intyget på ansökan eller självmant återkalla intyget om det intyg som avses i artikel 47 i förordningen har beviljats felaktigt, med beaktande av de krav som fastställs i den artikeln. Vad som ovan i motiveringen till 11 § konstateras om rättelse självmant gäller också återkallelse av intyg för privilegierade avgöranden.

I paragrafen har det också tagits en bestämmelse om att den som har del i saken har rätt att bli hörd om återkallelsen. Med dem som har del i saken avses de som har varit parter i den rättegång som lett till avgörandet eller som har undertecknat den överenskommelse som fastställts av socialnämnden. I ett ärende som gäller återkallelse av intyg fattar domstolen eller någon annan myndighet som behandlar ärendet ett beslut i vilket ändring kan sökas genom ett normalt förfarande för ändringssökande. En bestämmelse om detta finns i sista meningen i 1 mom.

I 2 mom. föreskrivs det att återkallelsen ska antecknas i intyget och att det ska underrättas om återkallelsen. Enligt förslaget ska återkallelsen i regel antecknas i det ursprungliga intyget. Fullföljdsdomstolen ska också underrättas om återkallelsen när ändring har sökts i det privilegierade avgörandet.

13 §. Intyg över uppfyllda förutsättningar för rättshjälp. I artikel 74 i förordningen föreskrivs det att en sökande som fått rättshjälp i ursprungsmedlemsstaten, ska få motsvarande rättshjälp vid förfaranden för erkännande och verkställighet av det berörda avgörandet. Enligt artikel 74.2 ska rättshjälp enligt samma princip fås i den verkställande medlemsstaten också i situationer där det ursprungliga avgörandet har meddelats av en administrativ myndighet i stället för av en domstol. En förutsättning för att få rättshjälp är att parten lämnar in en förklaring utfärdad av den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten, som visar att han eller hon uppfyller villkoren för rättshjälp kostnadsfritt eller mot en självriskandel. Det ska föreskrivas nationellt om den myndighet som är behörig att utfärda intyg.

Enligt den bestämmelse som föreslås i paragrafen utfärdas intyget i dessa situationer av rättshjälpsbyrån. Intyget kan begäras av vilken rättshjälpsbyrå som helst. Finland meddelar således kommissionen i enlighet med artikel 103 att rättshjälpsbyrån är den i artikel 74.2 avsedda myndighet som kan utfärda ett intyg över att villkoren för rättshjälp uppfylls.

14 §. Centralmyndighet. Enligt artikel 76 i förordningen ska varje medlemsstat utse en eller flera centralmyndigheter med uppgift att bistå vid tillämpningen av förordningen i frågor om föräldraansvar. Enligt artikel 77 i förordningen ska centralmyndigheterna lämna information om nationell lagstiftning och nationella förfaranden och tjänster som finns att tillgå i frågor om föräldraansvar. I artiklarna 78–82 i förordningen finns bestämmelser om centralmyndigheternas uppgifter och förfaranden i enskilda ärenden. En begäran från en annan medlemsstat kan gälla bl.a. barnets vistelseort eller levnadsförhållanden, pågående förfaranden, avgöranden om föräldraansvar samt åtgärder till skydd för barnets person eller egendom.

Enligt 1 mom. är det justitieministeriet som är centralmyndighet. Detta är ändamålsenligt med beaktande av att justitieministeriet också är centralmyndighet enligt den i Luxemburg den 20 maj 1980 ingångna europeiska konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn, nedan *Europarådskonventionen*, samt enligt Haagkonventionen om bortförande av barn. Justitieministeriet är också den centralmyndighet som avses i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen.

I 2 mom. föreskrivs det om polisens och andra myndigheters skyldighet att ge justitieministeriet sådan handräckning som ministeriet behöver för skötseln av de uppgifter som enligt artiklarna 77–82 i förordningen ankommer på centralmyndigheten. För att utreda barnets vistelseort kan det behövas handräckning av polisen eller gränsbevakningsväsendet. För att utreda barnets levnadsförhållanden kan det behövas handräckning av socialvårdsmyndigheterna. För att utreda frågor som gäller intressebevakning eller barnets egendom kan det behövas uppgifter från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. För att utreda frågor som gäller skötseln av de uppgifter som anges i förordningen kan det behövas handräckning också av Migrationsverket.

15 §. Ärenden som gäller placering av barn. I avsnitt 5.4 redogörs det för förordningens artikel 82 som gäller placering av barnet. I 1 mom. finns en bestämmelse om justitieministeriets skyldighet att till välfärdsområdet överföra en begäran som har tillställts justitieministeriet och som gäller placering av ett barn i Finland. Om den behöriga myndigheten i den andra medlemsstat som framställt begäran inte har specificerat placeringsorten i sin begäran, ska justitieministeriet överföra begäran till det välfärdsområde som bestäms enligt 17 § i barnskyddslagen. Bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen, men i den beaktas inrättandet av välfärdsområden i anslutning till social- och hälsovårdsreformen.

I 2 mom. finns en bestämmelse om tillämpningen av bestämmelsen på Åland, där det inte finns välfärdsområden. På Åland tillämpas bestämmelsen på kommunerna i landskapet Åland i stället för på välfärdsområden.

16 §. Ikraftträdande. I paragrafen finns en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Avsikten är att lagen ska träda i kraft den 1 augusti 2022 då tillämpningen av förordningen inleds. Den tidsmässiga tillämpningen av förordningen bestäms med stöd av övergångsbestämmelserna i artikel 100 i förordningen. Det föreslås dock att 15 §, som har samband med social- och hälsovårdsreformen, ska träda i kraft först den 1 januari 2023 samtidigt med social- och hälsovårdsreformen.

Enligt 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen tillämpas 15 § mellan den 1 augusti 2022 och den 31 december 2022 så att en i artikeln avsedd begäran om placering av ett barn i stället för till välfärdsområdet överförs till ett i 6 § i socialvårdslagen (710/1982) avsett av kommunen utsett organ i den kommun inom vars område man avser placera barnet, eller, om placeringsorten inte har specificerats i begäran, i den kommun som enligt 17 § i barnskyddslagen beslutar om ordnandet av barnskyddet.

8.2 Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

6 b §. Åtgärder för ordnande av vårdnaden om barn i vissa situationer. Paragrafen är ny. I paragrafen föreskrivs det om välfärdsområdets skyldigheter när det gäller att ordna vårdnaden om barn i vissa situationer. Paragrafen motsvarar i huvudsak 11 § i förordningen om vårdnad om barn och umgängesrätt, som enligt förslaget ska lyftas upp på lagnivå. I bestämmelsen beaktas de ändringar som gjorts i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt genom lag 190/2019 och terminologin i bestämmelsen uppdateras.

Paragrafens 1 mom. hänför sig till en situation då ett barn till följd av vårdnadshavarens död inte har någon vårdnadshavare alls. Välfärdsområdet är då skyldigt att vidta åtgärder för att ordna vårdnaden om barnet. Enligt bestämmelsen ska välfärdsområdet rådgöra med personer som står barnet nära och vid behov göra en ansökan till domstolen om förordnande av vårdnadshavare och intressebevakare till barnet. För ansökan ska välfärdsområdet i enlighet med 10 § i förordningen om vårdnad om barn och umgängesrätt vid behov begära ett utlåtande om saken av förmyndarnämnden, dvs. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. I allmänhet

blir vårdnadshavaren samtidigt också barnets intressebevakare. Ansökan kan således oftast formuleras så att den endast gäller vårdnad. I vissa situationer kan det dock bli aktuellt att anförtro intressebevakningen till någon annan person än den som föreslås bli vårdnadshavare. De situationer som avses i bestämmelsen är förknippade med att barnet är delägare i föräldrarnas eller föräldrarnas dödsbo och att det därför kan vara av stor betydelse för barnet att skötseln av egendomen ordnas på behörigt sätt.

Paragrafens 2 mom. gäller situationer där ett barn av någon annan orsak än den som nämns i 1 mom. stadigvarande vårdas av någon annan än barnets vårdnadshavare. Valfärdsområdet ska då vidta åtgärder för ordnandet av vårdnaden om barnet genom ett i 7 § avsett avtal eller ett domstolsbeslut, om detta ska anses motiverat med tanke på barnets bästa.

I 3 mom. ingår en informativ hänvisning till bestämmelserna om brådskande placering i barnskyddslagen.

29 a §. Bestämmelsernas subsidiaritet. I paragrafen finns en bestämmelse som anger att 19–21 och 23–29 § i lagen är subsidiära i förhållande till den nuvarande Bryssel IIa-förordningen, den nya Bryssel IIa-förordningen och fördrag som är bindande för Finland. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att där hänvisas även till den nya Bryssel IIa-förordningen. I lagen skiljs förordningarna för tydlighetens skull från varandra genom hänvisningar till 2003 års Bryssel IIa-förordning och 2019 års Bryssel IIa-förordning. Det är motiverat att båda förordningarna beaktas i bestämmelsen av den anledningen att 2003 års Bryssel IIa-förordning inte omedelbart åsidosätts. Enligt övergångsbestämmelsen i artikel 100 i 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas förordningen endast på rättsliga förfaranden som har inletts den 1 augusti 2022 eller senare.

Enligt övergångsbestämmelsen ska 2003 års Bryssel IIa-förordning fortsätta tillämpas på avgöranden som meddelats i rättsliga förfaranden som har inletts före den 1 augusti 2022 och på officiella handlingar som har upprättats formellt eller registrerats samt överenskommelser som har blivit verkställbara i ursprungsmedlemsstaten före den 1 augusti 2022. På erkännande och verkställighet av sådana avgöranden tillämpas således 2003 års Bryssel IIa-förordning och lagen gällande tillämpning av den förordningen. De nationella bestämmelserna är subsidiära i förhållande till båda förordningarna.

34 §. Grunder för vägran att förordna att ett barn skall återlämnas. Det föreslås att hänvisningarna i 3 mom. ändras så att de motsvarar bestämmelserna i 2019 års Bryssel IIa-förordning.

I det gällande 3 mom. finns en informativ hänvisning till artikel 11.4 i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen, som begränsar möjligheten att avslå en ansökan om återlämnande av ett barn med stöd av artikel 13 första stycket b i Haagkonventionen om bortförande av barn, dvs. på grund av allvarlig risk, när barnet omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet varit bosatt i en medlemsstat som avses i artikel 2.3 i Bryssel IIa-förordningen.

Artikeltexten i den nya Bryssel IIa-förordningen har ändrats jämfört med den nuvarande Bryssel IIa-förordningen så att bestämmelser om avslag på ansökan om återlämnande av barn på grundval av artikel 13 första stycket b i Haagkonventionen om bortförande av barn finns i artikel 27.3 i förordningen. Hänvisningen i bestämmelsen har ändrats till en hänvisning till denna bestämmelse i förordningen.

Bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas efter ett beslut om avslag som fattats på grundval av artikel 13 första stycket b och artikel 13 andra stycket i Haagkonventionen om bortförande av barn, dvs. på grund av att barnet motsätter sig finns i artikel 29 i den nya Bryssel IIa-förordningen.

Ingendera Bryssel IIa-förordningen tillämpas på Danmark. Bestämmelser om detta finns i artikel 2.3 i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen. I den nya Bryssel IIa-förordningen redogörs det för saken i skäl 96 i ingressen till förordningen. I paragrafen föreskrivs det därför om situationer där barnet varit bosatt i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater än Danmark

35 a §. Berättigade till hjälp av centralmyndigheten. Paragrafen är ny. Dess innehåll motsvarar 15 § i förordningen om vårdnad om barn och umgängesrätt, som enligt förslaget ska lyftas upp på lagnivå.

Enligt 1 mom. kan den som i Finland eller någon annan stat som tillträtt Europarådskonventionen fått ett beslut som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt eller ett sådant beslut som avses i 26 § be justitieministeriet vidta åtgärder för att få beslutet erkänt eller verkställt i en annan konventionsstat. Ett i 26 § avsett beslut är ett domstolsbeslut där det har fastställts att bortförandet eller kvarhållandet av barnet är olovligt. På grund av Europeiska unionens lagstiftning har bestämmelsens betydelse minskat.

Enligt 2 mom. kan en person eller inrättning eller något annat organ vars rätt att ta vård om ett barn har kränkts genom att barnet olovligen bortförts eller olovligen kvarhållits, be justitieministeriet vidta åtgärder för att få ett förordnande om återlämnande av barnet med stöd av Haagkonventionen om bortförande av barn.

Enligt 3 mom. kan den begäran som avses i 1 och 2 mom. också göras av en centralmyndighet i en stat som tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen om bortförande av barn.

35 b §. Avslag av justitieministeriet. Paragrafen är ny. Dess innehåll motsvarar dock i sak 22 § i förordningen om vårdnad om barn och umgängesrätt, som enligt förslaget ska lyftas upp på lagnivå.

I paragrafen anges sådana grunder med stöd av vilka justitieministeriet i egenskap av centralmyndighet kan vägra ge sådan hjälp som avses i Europarådskonventionen och Haagkonventionen om bortförande av barn. Enligt paragrafen kan hjälpen avslås om det är klart att det inte enligt de konventionerna finns förutsättningar för att ge hjälp. Exempel på sådana situationer kan vara att sökanden uppenbart inte har sådana rättigheter som vårdnadshavare som avses i Haagkonventionen om bortförande av barn eller att barnet är över 16 år. I oklara situationer görs tolkningen av en domstol. Justitieministeriets avslag hindrar inte sökanden från att själv eller med biträde av ett ombud lämna in ansökan till Helsingfors hovrätt.

Enligt den föreslagna paragrafen ska ett meddelande om vägran och grunderna därtill genast underrättas sökanden, eller om ansökan har gjorts genom en främmande stats centralmyndighet, denna centralmyndighet.

41 §. Rättshjälp och kostnaderna för återlämnande. Bestämmelsen grundar sig på Haagkonventionen om bortförande av barn och Europarådskonventionen.

Med stöd av bestämmelsen får sökanden i ärenden som gäller återlämnande av barn på begäran rättshjälp kostnadsfritt. En sökande som bor utomlands behöver i praktiken ett rättsbiträde för en rättegång i Finland. Verkställigheten av ett förordnande om återlämnande sker skyndsamt och verkställigheten kan förutsätta att säkringsåtgärder söks hos domstolen. Därför är det viktigt att sökanden oberoende av sina inkomster har rätt till rättshjälp både i ärenden som gäller återlämnande av barn och i ärenden som gäller verkställighet av ett förordnande om återlämnande. I rättspraxis har bestämmelsen också tolkats på detta sätt. Det föreslås att ordalydelsen i 1 mom.

förtydligas i enlighet med detta. För att få rättshjälp i dessa ärenden krävs det att man gör en ansökan. Beslutet om rättshjälp fattas av rättshjälpsbyrån.

I andra situationer än de som nämns i bestämmelsen bestäms förutsättningarna för rättshjälp enligt rättshjälpslagen (257/2002). Vid förfarandet för erkännande och verkställighet av ett beslut som meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen kan artikel 74 om rättshjälp i den nya Bryssel IIa-förordningen bli tillämplig. Motsvarande bestämmelse finns i artikel 50 i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen.

42 a §. *Förhållandet mellan lagen och 2003 års Bryssel IIa-förordning samt 2019 års Bryssel IIa-förordning.* I paragrafen finns informativa bestämmelser som anger att bestämmelserna i 6 kap. är subsidiära i förhållande till förordningarna. Det föreslås att paragrafens rubrik och hänvisningar ändras så att båda förordningarna blir beaktade.

Av 1 mom. framgår att förfarandebestämmelserna i 36–41 § i lagen inte ska tillämpas, om 2003 års Bryssel IIa-förordning eller 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas på erkännandet och verkställigheten av ett beslut som har meddelats i en främmande stat. Med stöd av övergångsbestämmelserna i förordningen kan antingen den nuvarande eller den nya Bryssel IIa-förordningen bli tillämplig i ett ärende som gäller erkännande och verkställighet på det sätt som beskrivs ovan i motiveringen till 29 a §. Båda förordningarna är primära i förhållande till bestämmelserna i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt.

I 2 mom. hänvisas det till sådana ärenden som gäller återlämnande av barn där barnet omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet var bosatt i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater än Danmark. På dessa tillämpas utöver förfarandebestämmelserna i 6 kap. även bestämmelserna i artiklarna 23–29 i 2019 års Bryssel IIa-förordning.

43 §. *Verkställbarheten av beslut som inte vunnit laga kraft.* Det föreslås att 4 mom. kompletteras med en hänvisning till 2019 års Bryssel IIa-förordning.

44 §. *Sändande av beslut för verkställighet.* Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar den gällande bestämmelsen.

I 3 mom. i den gällande paragrafen finns en informativ bestämmelse enligt vilken det föreskrivs särskilt angående sändande för verkställighet av en dom som med stöd av den nuvarande Bryssel IIa-förordningen förklarats verkställbar. Med detta hänvisas det till 3 § i lagen gällande tillämpning av den nuvarande förordningen (1153/2004). I den nya Bryssel IIa-förordningen finns det inte längre bestämmelser om verkställbarhetsförklaring, och därför föreslås det att momentet stryks.

Med stöd av övergångsbestämmelserna i den nya Bryssel IIa-förordningen tillämpas den nuvarande Bryssel IIa-förordningen på ärenden som är anhängiga när den nya förordningen träder i kraft. I sådana ärenden kan det ännu bli aktuellt att tillämpa bestämmelserna om verkställbarhetsförklaring i den nuvarande Bryssel IIa-förordningen och därmed 3 § i den ovannämnda lagen.

45 §. *Verkställighet av beslut som meddelats i en främmande stat.* Hänvisningen i 1 mom. till verkställigheten av en dom som har meddelats i en främmande stat och är verkställbar enligt Bryssel IIa -förordningen föreslås bli ändrad så att hänvisningen gäller både beslut som är verkställbara enligt 2003 års Bryssel IIa-förordning och beslut som är verkställbara enligt 2019 års Bryssel IIa-förordning. Bestämmelser om verkställigheten av sådana beslut finns i dessa förordningar och i de lagar som kompletterar tillämpningen av dem.

46 §. *Verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas.* Det föreslås att det till 1 mom. ska fogas en hänvisning till den nya 46 a §, där det föreskrivs om säkringsåtgärder i dessa ärenden.

46 a §. *Säkringsåtgärder vid verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas.* Enligt 46 § ska ett förordnande om återlämnande av ett barn verkställas genom att barnet hämtas. Vid verkställigheten av förordnandet iakttas i övrigt verkställighetslagen med vissa undantag.

I 17 och 25 § i verkställighetslagen finns bestämmelser om säkringsåtgärder som den domstol som behandlar verkställighetsärendet kan besluta om. Dessa bestämmelser tillämpas för närvarande också vid verkställigheten av ett förordnande om återlämnande av ett barn. Efter den ändring som genomförts genom lag 662/2015 meddelas verkställighetsförordnandet i ett ärende som gäller återlämnande av ett barn av den domstol som meddelat beslutet om återlämnande av barnet, dvs. Helsingfors hovrätt eller högsta domstolen, som i sin tur sänder verkställighetsförordnandet direkt till utmätningsmannen. Verkställighetsförordnandet meddelas således inte av den behöriga tingsrätten såsom tidigare. I och med denna ändring finns det i ett ärende som gäller återlämnande av barn inte någon i verkställighetslagen avsedd domstol som behandlar verkställighetsärendet. Det är således oklart vilken som är den behöriga instansen för att besluta om säkringsåtgärder. För tydlighetens skull föreslås särskilda bestämmelser om säkringsåtgärder vid verkställigheten av ett förordnande om återlämnande av barn. I en separat bestämmelse kan också särdragen när det gäller verkställigheten av ett förordnande om återlämnande av barn beaktas jämfört med verkställigheten av ett beslut om vårdnad om barn och umgängesrätt.

Innehållet i den föreslagna bestämmelsen motsvarar i huvudsak 25 § i verkställighetslagen. Enligt den första meningen i 1 mom. kan Helsingfors tingsrätt på ansökan bestämma om interimistiska säkringsåtgärder enligt 17 § i verkställighetslagen eller om att välfärdsområdesmyndigheten tillfälligt ska placera barnet på en anstalt som ägs eller upprätthålls av staten eller välfärdsområdet eller i annan lämplig vård. Förutsättningen är att förordnandet behövs för att trygga verkställigheten av ett förordnande om att ett barn ska återlämnas och för att tillgodose barnets bästa. Sökanden ska lägga fram en utredning om skälen för varför en säkringsåtgärd behöver förordnas för att verkställigheten ska kunna tryggas och barnets bästa tillgodoses.

I bestämmelsen finns inget särskilt villkor om att saken är brådskande, utan detta framgår redan av de övriga bestämmelserna i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Enligt 43 § 3 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt kan ett förordnande om återlämnande av ett barn verkställas omedelbart även om beslutet inte har vunnit laga kraft, enligt 44 § i den lagen ska det ses till att ett förordnande om återlämnande av ett barn verkställs skyndsamt och enligt 46 § 1 mom. i den lagen ska ett förordnande om återlämnande av ett barn verkställas genom att det bestäms att barnet ska hämtas, vilket sker omedelbart utan att motparten hörs. Kravet på skyndsamhet betonas också i artikel 11 i Haagkonventionen om bortförande av barn och i artikel 28 i den nya Bryssel IIa-förordningen.

Exempelvis ett förordnande enligt 17 § i verkställighetslagen om att en förälder eller någon annan person som har fört bort ett barn inte får byta vistelseort för barnet eller att han eller hon ska meddela barnets vistelseort kan behövas för att säkerställa verkställigheten när den förälder som fört bort barnet gömmer barnet och på detta sätt försöker förhindra hämtningen. Det strider mot barnets bästa om verkställigheten fördröjs och barnet göms. Förpliktelserna enligt 17 § i verkställighetslagen ska förordnas bli fullgjorda vid vite i enlighet med 17 § 2 mom. i den lagen. Ett förordnande om tillfällig placering av ett barn kan behövas t.ex. i en situation där sökandens ankomst till Finland för att hämta barnet fördröjs och det finns en risk för att barnet förs bort ur landet eller annars göms i syfte att förhindra verkställigheten. Ett förordnande om placering av ett barn kan meddelas separat eller kompletteras med behövliga säkringsåtgärder enligt 17 § i

RP 21/2022 rd

verkställighetslagen. Domstolen ska i dessa situationer på samma sätt som vid tillämpningen av 25 § i verkställighetslagen överväga vilken slags säkringsåtgärd som behövs och den ska inte tillgripa kraftigare åtgärder än vad som är nödvändigt (RP 96/1995 rd). Av det föreslagna 4 mom. följer att ett förordnande om placering av ett barn gäller högst en vecka.

Det bör noteras att placering av barn enligt den föreslagna bestämmelsen, liksom placering av barn enligt 25 § i verkställighetslagen, inte är sådan hämtning som avses i 24 § i verkställighetslagen. Syftet med ett sådant förordnande om placering av ett barn är att trygga verkställigheten av ett förordnande om återlämnande när det med hänsyn till omständigheterna i fallet och barnets bästa ännu inte är möjligt att hämta barnet och placeringen behövs för att skydda barnet. Valförmyndigheten svarar för verkställigheten av ett förordnande om placering av ett barn.

Enligt förslaget är Helsingfors tingsrätt behörig tingsrätt i ärenden som gäller säkringsåtgärder vid verkställighet av beslut om återlämnande av barn. Det är mycket sällsynt att det beslutas om säkringsåtgärder för verkställighet av ett beslut om återlämnande av barn. Det att fallen är få talar för att dessa ärenden ska koncentreras till en enda domstol. Helsingfors tingsrätt är den naturliga instansen, eftersom ärenden som gäller internationell familjerätt också i övrigt har koncentrerats till den. Behandlingen av ett brådskande ansökningsärende som gäller en säkringsåtgärd sker i regel skriftligen, så med tanke på principen om hörande kan en koncentring av ärendena inte anses vara problematisk. Ett verkställighetsförfarande kan bli komplicerat (t.ex. HD 2004:129) så det är tydligt om alla ärenden som gäller säkringsåtgärder i samma fall behandlas av samma domstol.

Enligt förslaget ska ansökan om säkringsåtgärder kunna göras av vårdnadshavaren eller utmättningsmannen. Det är motiverat att sökanden i dessa situationer förutom vårdnadshavaren också kan vara utmättningsmannen, eftersom utmättningsmannen ansvarar för verkställigheten av beslut om återlämnande av barn. Utmättningsmannen har i allmänhet de bästa uppgifterna om situationen och vilket slags föreläggande som behövs för att säkerställa verkställigheten just i den aktuella situationen. Möjligheten för utmättningsmannen att göra ansökan är motiverad också av den anledningen att den vårdnadshavare som är sökande i allmänhet befinner sig utomlands, vilket försämrar hans eller hennes möjligheter att agera i ärendet.

Utgångspunkten vid sådana ärenden som gäller säkringsåtgärder och som avses i bestämmelsen är att motparten ska höras med anledning av ansökan. Enligt andra meningens i 1 mom. kan förordnandet om säkringsåtgärder dock meddelas utan att den som har del i saken hörts, om hörandet kan äventyra syftet med säkringsåtgärden. En sådan situation kan t.ex. ha samband med en ansökan om säkringsåtgärder som gäller placering av ett barn. Ansökan kan avgöras utan att den förälder som har fört bort barnet hörts, om det för att skydda barnet krävs att barnet snabbt placeras och hörandet kan äventyra placeringen.

I 2 mom. föreskrivs det om synnerligen brådskande fall som avses i 1 mom., där det inte finns möjlighet att begära Helsingfors tingsrätts förordnande i saken. Utmättningsmannen kan då omedelbart ta hand om barnet. Detta kan ske på vårdnadshavarens yrkande eller på tjänstens vägnar. Utmättningsmannens möjlighet att handla på tjänstens vägnar är motiverad av samma skäl som de som nämns ovan i fråga om utmättningsmannens möjlighet att vara sökande i ett ärende. Valförmyndigheten ska då placera barnet enligt 1 mom. Det kan finnas behov av att tillämpa bestämmelsen t.ex. när det inte är möjligt att få ett förordnande om säkringsåtgärder av tingsrätten på grund av att dess kansli är stängt på veckoslutet och det är nödvändigt att omhänderta barnet för att säkerställa verkställigheten av förordnandet om återlämnande av barnet och för att tillgodose barnets bästa. Bestämmelsen kan bli tillämplig också i situationer där domstolens kansli är öppet, men då man inte hinner få ett beslut om säkringsåtgärder tillräckligt snabbt

av domstolen t.ex. på grund av att barnet redan håller på att föras över gränsen för att undvika verkställighet.

Enligt 3 mom. ska utmätningsmannen omedelbart underrätta Helsingfors tingsrätt om en åtgärd som avses i 2 mom. Tingsrätten ska så snart som möjligt efter det att underrättelsen inkommit förordna om en interimistisk säkringsåtgärd enligt 1 och 4 mom. eller bestämma att åtgärden ska återkallas. Detta motsvarar bestämmelsen i 25 § 3 mom. i verkställighetslagen. Mekanismen enligt bestämmelsen innebär att tingsrätternas jourarrangemang inte behöver utvidgas med tanke på dessa sällan förekommande situationer.

Enligt 4 mom. är en säkringsåtgärd om vilken Helsingfors tingsrätt har bestämt med stöd av 1 och 3 mom. i kraft den tid som tingsrätten har bestämt, högst en vecka. Giltighetstiden för säkringsåtgärden ska anges i tingsrättens beslut. I 4 mom. föreskrivs det också att ändring i tingsrättens beslut får sökas genom besvär. På de beslut som avses i bestämmelsen tillämpas således inte 30 § 3 punkten i verkställighetslagen, där det föreskrivs om förbud mot att söka ändring i beslut om tillfällig placering eller föreläggande av vite som meddelats med stöd av 25 § i verkställighetslagen. Det är motiverat att tillåta sökande av ändring i beslut om säkringsåtgärder i samband med verkställigheten av ett förordnande om återlämnande, eftersom det i dessa situationer inte är fråga om sådana interimistiska förordnanden som avses i 25 § i verkställighetslagen och som meddelas innan verkställighetsärendet avgjorts slutligt.

Enligt sista meningen i 4 mom. tillämpas på åtgärden i övrigt vad som i 25 § i verkställighetslagen föreskrivs om interimistiska säkringsåtgärder. Detta innebär bl.a. att kostnader som eventuellt orsakas av placeringen av barnet med stöd av 31 § i verkställighetslagen betalas av statens medel och att bestämmelserna i förordningen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (729/1996) tillämpas på verkställigheten av placeringen.

8.3 Lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt

33 §. *Verkställighet av beslut som har meddelats i en främmande stat samt av förordnanden om återlämnande av barn.* I den första meningen i 4 mom. i den gällande paragrafen föreskrivs att ett beslut som meddelats i någon annan medlemsstat beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt ska verkställas i enlighet med verkställighetslagen, om beslutet enligt den nuvarande Bryssel IIa-förordningen ska verkställas i Finland. Även enligt den nya Bryssel IIa-förordningen sker verkställigheten i enlighet med lagen i den verkställande medlemsstaten utöver bestämmelserna i förordningen. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse kompletteras så att det hänvisas till bägge förordningarna och lagen gällande tillämpning av den nya Bryssel IIa-förordningen. I bestämmelsen beaktas också beslut om återlämnande av barn som har meddelats utomlands och som enligt 5 § i den föreslagna lagen gällande tillämpning av den nya Bryssel IIa-förordningen ska verkställas enligt samma förfarande som beslut som meddelats om vårdnad om barn. Det föreslås också att det till bestämmelsen fogas en hänvisning till artikel 100 i den nya Bryssel IIa-förordningen, där det anges vilkendera förordningen ska tillämpas på verkställigheten av ett beslut. Övergångsbestämmelserna beskrivs ovan i motiveringen till 29 a §.

Bestämmelsens sista mening motsvarar den gällande bestämmelsen. Enligt den ska 1 och 2 mom. inte tillämpas på verkställigheten av beslut som avses i de nämnda förordningarna.

8.4 Äktenskapslagen

119 §. Paragrafen gäller finska domstolars internationella behörighet och i dess 5 mom. finns en informativ bestämmelse som anger att 1–3 mom. är subsidiära i förhållande till Bryssel IIa-

förordningen och fördrag som är bindande för Finland. Det föreslås att bestämmelsen uppdateras så att där hänvisas till den nya Bryssel IIa-förordningen. I förfaranden som inletts den 1 augusti 2022 eller senare är bestämmelserna om behörighet i den nya Bryssel IIa-förordningen primära i förhållande till behörighetsbestämmelserna i äktenskapslagen. Vid tillämpningen av övergångsbestämmelserna ska det beaktas att också den nuvarande förordningen får företräde i förhållande till de nationella behörighetsbestämmelserna.

8.5 Lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk

8 §. I 8 § 4 mom. i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk (588/1977) finns en informativ bestämmelse som anger att bestämmelsen i 1 mom. är subsidiär i förhållande till den nuvarande Bryssel IIa-förordningen. Situationen är densamma i förhållande till den nya Bryssel IIa-förordningen, och därför föreslås det att momentet kompletteras med en hänvisning till den nya Bryssel IIa-förordningen. Till bestämmelsen fogas dessutom en mening där man tar upp övergångsbestämmelsen om den tidsmässiga tillämpningen av förordningarna i artikel 100 i den nya Bryssel IIa-förordningen.

8.6 Barnskyddslagen

17 §. *Ordnande av barnskydd i vissa specialsituationer.* I det gällande 1 mom. anges den kommun som ska besluta om ordnande av familje- eller anstaltsvård för ett barn, när beslutet om detta enligt den gällande Bryssel IIa-förordningen eller enligt ett fördrag som binder Finland ska fattas i Finland, men när det enligt 16 § inte finns någon kommun som är skyldig att ordna denna vård. En motsvarande situation kan uppstå med stöd av den nya Bryssel IIa-förordningen när den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat överväger att placera ett barn i Finland i enlighet med artikel 82 i förordningen. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. ändras så att den gäller den nya förordningen. På grund av social- och hälsovårdsreformen ändras hänvisningarna till kommuner i bestämmelsen till hänvisningar till välfärdsområden.

8.7 Temporär ändring av barnskyddslagen

17 §. *Ordnande av barnskydd i vissa specialsituationer.* Lagförslaget gäller en temporär ändring av 17 § i barnskyddslagen. En temporär ändring behövs av den anledningen att den nya Bryssel IIa-förordningen träder i kraft redan den 22 augusti 2022 och social- och hälsovårdsreformen först den 1 januari 2023. Hänvisningen i 17 § i barnskyddslagen till den nuvarande Bryssel IIa-förordningen föreslås bli ändrad till en hänvisning till den nya Bryssel IIa-förordningen.

9 Ikraftträdande

Lagförslagen 1–5 och 7 föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022, då den nya Bryssel IIa-förordningen ska tillämpas fullt ut. Det föreslås dock att 6 b, 35 a, 35 b ja 46 a § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (lagförslag 2) och lagförslag 6, i vilka det hänvisas till välfärdsområdena eller som kräver ändringar i förordningen om vårdnad om barn och umgängesrätt, ska träda i kraft först den 1 januari 2023, dvs. samtidigt med den reform som gäller inrättandet av välfärdsområdena och ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

10 Verkställighet och uppföljning

I artikel 101 i förordningen finns bestämmelser om övervakning och utvärdering av förordningen. Enligt bestämmelsen ska medlemsstaterna den 2 augusti 2025 tillhandahålla kommissionen information om antalet ärenden som hänför sig till tillämpningen av förordningen, om

sådan information finns tillgänglig. Senast den 22 augusti 2032 ska kommissionen, med stöd av information från medlemsstaterna, för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en rapport om efterhandsutvärderingen av förordningen. Rapporten ska vid behov åtföljas av ett lagstiftningsförslag.

11 Samband med andra propositioner

Propositionen har samband med den proposition om nödvändiga anknytande ändringar med anledning av social- och hälsovårdsreformen (RP 56/2021 rd, det så kallade sote 100-projektet), som är under behandling i riksdagen, som kompletterar propositionen om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet (RP 241/2020 rd, den så kallade social- och hälsovårdsreformen). I denna proposition föreslås en ändring av 17 § i barnskyddslagen (lagförslag 6). Ett förslag till ändring av den paragrafen ingår också i sote 100-projektet.

12 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

I lagförslag 2 i propositionen föreslås det att det till lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt fogas en ny 46 a § som gäller säkringsåtgärder vid verkställighet av ett förordnande om återlämnande av barn. Med stöd av bestämmelsen kan domstolen för att säkerställa verkställigheten av ett förordnande om återlämnande och för att tillgodose barnets bästa bestämma om säkringsåtgärder enligt 17 § i verkställighetslagen eller om att välfärdsområdesmyndigheten tillfälligt ska placera barnet.

Den föreslagna bestämmelsen är av betydelse med tanke på den personliga frihet som tryggas i 7 § i grundlagen, den rörelsefrihet som tryggas i 9 § i grundlagen, det skydd för privatlivet och familjelivet som tryggas i 10 § i grundlagen samt med tanke på 19 § i grundlagen, där det föreskrivs om rätten till oundgänglig omsorg.

Den föreslagna bestämmelsen kan anses utgöra reglering som begränsar den personliga friheten och rörelsefriheten för det barn som verkställigheten gäller, i synnerhet till den del som det i bestämmelsen föreskrivs om tillfällig placering av barn. Samtidigt syftar den föreslagna regleringen till att skydda barnet och trygga verkställigheten av ett förordnande om återlämnande av barnet. Regleringen kan begränsa familjelivet för barnet och den förälder som fört bort barnet, men å andra sidan tryggar den familjelivet för barnet och sökanden.

Reglering som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna ska uppfylla de allmänna villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 5). Vid inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna ska också de särskilda kriterierna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna som uttryckligen anges i grundlagen beaktas.

Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Den föreslagna bestämmelsen om tillfällig placering av ett barn kan till denna del jämföras närmast med brådskande placering av barn enligt 38 § i barnskyddslagen, vilken inte har ansetts problematisk med tanke på den personliga friheten (GrUU 58/2006 rd).

Enligt 9 § i grundlagen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Begränsningar av rörelsefriheten måste bygga på en lag. Begränsningarna ska också uppfylla kraven på nödvändighet och godtagbarhet, som närmare bestäms i tolkningspraxis för stadgandet. Vid bedömning av om en begränsning kan anses vara tillåten gäller det också att beakta hur skyddet för de grundläggande rättigheterna

och bestämmelserna i internationella människorättskonventioner samverkar och tolkningsmässigt anpassas till varandra. Rörelsefriheten tryggas också i artikel 2 i det fjärde tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, nedan *Europakonventionen*. Den artikeln förutsätter att begränsningar av rörelsefriheten, friheten att välja boningsort och friheten att lämna landet ska vara lagenliga och i ett demokratiskt samhälle nödvändiga för att trygga den allmänna säkerheten, upprätthålla den allmänna ordningen, förebygga brott, skydda hälsan eller moralen eller andra individuella fri- och rättigheter (RP 309/1993 rd).

När det gäller inskränkningens godtagbarhet bör det beaktas att syftet med bestämmelsen är att säkerställa att förordnandet om återlämnande av barnet verkställs effektivt på ett sätt som tillgodoser barnets bästa. Syftet med bestämmelsen är förhindra ett sådant förfarande från motpartens sida som äventyrar sökandens och barnets rättigheter samt tillgodoseendet av barnets bästa. Dessa mål kan anses godtagbara med avseende på de nu föreslagna inskränkningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Med tanke på inskränkningens proportionalitet kan det konstateras att en förutsättning för att det ska kunna beslutas om en säkringsåtgärd är att den behövs för att trygga verkställigheten och tillgodose barnets bästa. Domstolen och utmätningsmannen ska i varje enskilt fall bedöma om förutsättningarna för säkringsåtgärder uppfylls och, om så är fallet, vilken typ av säkringsåtgärd som är tillräcklig. Myndigheten ska bedöma de fördelar och olägenheter som säkringsåtgärden medför så att de olägenheter som åtgärden medför inte ska bli oskäliga för parten. Enligt vad som konstateras i motiveringen till bestämmelsen ska myndigheten inte tillgripa kraftigare säkringsåtgärder än vad som är nödvändigt. Detta innebär också att det mål som eftersträvas med tillämpningen av lagen inte kan nås genom mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna. När det anses nödvändigt att tillfälligt placera ett barn ska placeringen vara kortvarig. Med beaktande av vikten av det intresse som ligger bakom inskränkningen i förhållande till det skyddsintresse som ska inskränkas uppfyller bestämmelsen kraven på proportionalitet och inskränkningen går inte längre än vad som är motiverat.

Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Enligt det som sägs i momentet ingår rätten att bli hörd i dessa garantier. Bestämmelser om de närmare arrangemangen för dessa garantier liksom även om eventuella inskränkningar av och mindre undantag från dem kan utfärdas genom lag. Lagstiftningen får å andra sidan inte riskera någons rättsskydd (RP 309/1993 rd, GrUU 12/2002 rd). Enligt den föreslagna bestämmelsen i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt ska domstolen besluta om en säkringsåtgärd och även en placering av barnet efter det att utmätningsmannen omhändertagit barnet ska alltid föras till domstol för prövning. Utgångspunkten vid behandlingen av ärendet är att höra dem som har del i saken. Ett förordnande kan undantagsvis meddelas utan att den som har del i saken hörs, om hörandet kan äventyra syftet med säkringsåtgärden. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att motsvarande bestämmelser om att avstå från hörande inte är problematiska, när huvudregeln om hörande av motparten kvarstår i regleringen. (GrUU 60/2001 rd, GrUU 13/2003 rd, GrUU 15/2006 rd, GrUU 58/2006 rd). Bestämmelsen uppfyller således kraven på rättsskyddsarrangemang.

Förslaget är av betydelse i ljuset av skyddet för privatlivet och familjelivet enligt 10 § 1 mom. i grundlagen samt med tanke på respekten för familjelivet enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt Europadomstolens rättspraxis ska begränsningar av de mänskliga rättigheterna vara godtagbara och i rätt proportion till det skyddsintresse som eftersträvas genom begränsningen.

Artikel 11 i FN:s konvention om barnets rättigheter förpliktar konventionsstaterna att vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet. Haagkonventionen om bortförande av barn förpliktar till att säkerställa ett snabbt återförande av barn som olovligen har förts ut till eller kvarhållits i en fördragsslutande stat. Vid tolkningen av Haagkonventionen om bortförande av barn tillämpas principen om barnets bästa. Artikel 11 i den konventionen förpliktar att iaktta en snabb handläggning för att få barnet återlämnat. Enligt Europadomstolen ska artikel 8 i Europakonventionen vid bortförande av barn tolkas tillsammans med Haagkonventionen om bortförande av barn och konventionen om barnets rättigheter.

Syftet med artikel 8 om skydd för familjelivet i Europakonventionen är att skydda medborgarna mot obehöriga ingripande från myndigheternas sida i familjelivet. Myndigheterna ska emellertid genom positiva förpliktelser säkerställa att respekten för familjelivet de facto förverkligas. Det är statens skyldighet att finna en balanserad lösning mellan konkurrerande intressen. Europadomstolen har i sin rättspraxis fäst särskild uppmärksamhet vid verkställigheten av beslut om återlämnande och staternas positiva skyldighet att utan dröjsmål vidta de åtgärder som verkställigheten av beslutet förutsätter och på så sätt trygga det i artikel 8 i Europakonventionen skyddade familjelivet för den förälder från vilken barnet olovligen har förts bort (t.ex. P.P mot Polen, 8.4.2008, Sylvester mot Österrike 24.4.2003, Ignaccolo-Zenide mot Rumänien 25.1.2000 och V.P mot Ryssland 23.10.2014). Genom den föreslagna bestämmelsen kan man, om situationen så kräver, säkerställa ett effektivt verkställande av beslutet om återlämnande så att familjelivet för sökanden och barnet skyddas på det sätt som förutsätts i de ovannämnda konventionerna.

Den föreslagna 46 a § hänför sig med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna också till barnets behov av särskilt skydd, och den kan anses trygga tillgodoseendet av rätten till omsorg enligt 19 § i grundlagen. Också i artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter tillförsäkras barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att skydda barnet genom att förhindra att verkställigheten av beslutet om återlämnande drar ut på tiden eller förhindras.

Den föreslagna regleringen uppfyller således det allmännas uppgift enligt 22 § i grundlagen att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

I fråga om den föreslagna 46 a § kan det konstateras att den allmänna förutsättningen att en inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna ska bygga på lag uppfylls. Bestämmelsen kan i fråga om regleringen om säkringsåtgärder anses vara noggrant avgränsad när regleringen uttryckligen begränsar sig till säkringsåtgärder vid verkställigheten av ett förordnande om återlämnande av barn samt exakt när det anges vilken instans som är behörig att handla i ärendet och vilka förfaranden som ska iakttas i varje enskilt fall.

På de grunder som anförts ska propositionen anses stå i samklang med grundlagen. Lagförslagen kan således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom den nya Bryssel IIa-förordningen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser om tillämpningen i Finland av rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, nedan *rådets förordning*.

2 §

Definition

I denna lag avses med *avgörande* ett sådant avgörande, en sådan officiell handling eller en sådan registrerad överenskommelse som avses i artikel 2 i rådets förordning och som har meddelats, upprättats eller ingåtts i en annan medlemsstat i Europeiska unionen.

3 §

Behandling av ärenden som gäller överföring av behörighet

Vid behandlingen av ärenden som gäller överföring av behörighet enligt artiklarna 12 och 13 i rådets förordning tillämpas utöver den förordningen dessutom vad som i 4–7 § i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn samt om tillämpning av konventionen (435/2009) föreskrivs om att bifalla framställningar, göra framställningar, höra parterna och söka ändring.

4 §

Översättningar

När ett avgörande som har meddelats i en annan medlemsstat görs gällande i Finland, kan en översättning av innehållet i fritextfälten i de intyg som avses i artiklarna 29, 36, 47, 49 och 66 i rådets förordning ges in på engelska i stället för på finska eller svenska, om inte något annat följer av artikel 55.2 i den förordningen.

För anskaffningen av de översättningar som avses i rådets förordning svarar sökanden.

5 §

Verkställighetsförfarande

Ett verkställbart avgörande som meddelats i en annan medlemsstat verkställs i Finland genom samma förfarande som ett avgörande som meddelats i ett motsvarande ärende i Finland.

Ett avgörande som i en annan medlemsstat meddelats om återlämnande av ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits verkställs dock med iakttagande av vad som i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996) föreskrivs om verkställighet av beslut som gäller vårdnad om barn.

6 §

Delgivning

Om verkställighet av ett avgörande som har meddelats i en annan medlemsstat begärs hos tingsrätten, ska de handlingar som avses i artikel 55.1 i rådets förordning delges den person mot vilken verkställighet begärs, med iakttagande av bestämmelserna om delgivning av stämning i 11 kap. i rättegångsbalken.

När verkställighet begärs direkt hos utmätningssmannen, sköts delgivningen enligt 1 mom. av utmätningssmannen med iakttagande av bestämmelserna om bevislig delgivning i 3 kap. 40 § i utsokningsbalken (705/2007).

7 §

Prövning av skäl för vägran

Om inte något annat följer av 8 §, ska en ansökan där det yrkas att erkännande av ett avgörande ska vägras med stöd av artiklarna 38, 39, 50 eller 68 i rådets förordning och en ansökan om fastställande av att skäl för att vägra erkännande av ett avgörande inte föreligger prövas av den tingsrätt som avses i 10 kap. 11 § i rättegångsbalken. Om ansökan endast gäller ett avgörande om föräldraansvar eller ett avgörande enligt vilket ett barn ska återlämnas till en annan medlemsstat, prövas ansökan av den tingsrätt som avses i 10 kap. 13 § i rättegångsbalken.

Om det i ett ärende som avses i 1 mom. inte annars finns någon behörig domstol, är Helsingfors tingsrätt behörig domstol.

Om inte något annat följer av rådets förordning, iakttas vid behandlingen av ärendet vad som i 8 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om behandling av ansökningsärenden.

8 §

Prövning av skäl för vägran i samband med verkställighet

Om ett ärende som gäller verkställighet av ett avgörande om vårdnad om barn eller umgängesrätt, av ett avgörande om återlämnande av barn eller av ett avgörande om rättegångskostnader är anhängigt vid en domstol och den person mot vilken verkställighet begärs, genom en ansökan eller på något annat sätt, yrkar att erkännande eller verkställighet av avgörandet ska vägras med stöd av artiklarna 39, 50, 56.6, 68.2 eller 68.3 i rådets förordning, prövar domstolen yrkandet i samband med verkställighetsärendet. Om verkställighet av ett avgörande har begärts hos utmätningssmannen i stället för hos domstolen, framställs yrkandet om vägran hos utmätningssmannen. Utmätningssmannen ska då överföra verkställighetsärendet och yrkandet om vägran för avgörande till den tingsrätt som avses i 10 kap. 14 § i rättegångsbalken och underrätta dem som har del i saken om överföringen.

RP 21/2022 rd

En ansökan om att erkännande eller verkställighet ska vägras i fråga om ett annat avgörande än ett sådant som avses i 1 mom. prövas av tingsrätten med iakttagande av 7 §.

9 §

Uppskjutande av verkställighetsförfarande

Beslut om uppskjutande av verkställighetsförfarandet enligt artikel 56 i rådets förordning fattas av den domstol eller myndighet som handlägger verkställighetsärendet.

10 §

Utfärdande av intyg

Intyg som avses i artikel 36 i rådets förordning ska på begäran utfärdas av den domstol eller myndighet som har meddelat beslutet eller fastställt överenskommelsen.

I artikel 49 i rådets förordning avsedda intyg över att ett beslut eller en överenskommelse inte längre är verkställbara eller att beslutets eller överenskommelsens verkställbarhet har begränsats ska på ansökan utfärdas av den domstol eller myndighet som har skjutit upp eller förbjudit verkställigheten eller som meddelat ett avgörande till följd av vilket ett tidigare beslut inte längre är verkställbart eller har begränsad verkställbarhet.

11 §

Rättelse av fel i intyg

Den domstol eller myndighet som meddelat ett avgörande ska på ansökan eller självmant rätta skriv- eller räknefel eller andra därmed jämförbara klara fel i ett intyg som domstolen eller myndigheten utfärdat med stöd av rådets förordning, med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna om rättelse av fel i domar och beslut.

12 §

Återkallelse av intyg för privilegierade avgöranden

Om ett intyg som avses i artikel 47 i rådets förordning har beviljats felaktigt, med beaktande av de krav som fastställs i den artikeln, ska den domstol eller myndighet som utfärdat intyget på ansökan eller självmant återkalla intyget. Den som har del i saken ska ges tillfälle att bli hörd. Ändring i ett beslut om återkallelse av intyg får sökas med iakttagande av bestämmelserna om sökande av ändring i beslut av den berörda domstolen eller myndigheten.

Återkallelsen ska antecknas i det ursprungliga intyget, om det är möjligt. Om ändring har sökts i ärendet, ska fullföljdsdomstolen underrättas om återkallelsen.

13 §

Intyg över uppfyllda förutsättningar för rättshjälp

Ett intyg enligt artikel 74.2 i rådets förordning över att en part enligt finsk lag uppfyller förutsättningarna för rättshjälp utfärdas av en i lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (477/2016) avsedd rättshjälpsbyrå.

14 §

RP 21/2022 rd

Centralmyndighet

Den centralmyndighet som avses i artikel 76 i rådets förordning är i Finland justitieministeriet. Polisen och andra myndigheter ska på begäran lämna justitieministeriet handräckning för att utreda ett barns vistelseort och förhållanden samt i övrigt för skötseln av de uppgifter som enligt rådets förordning ankommer på centralmyndigheten.

15 §

Ärenden som gäller placering av barn

Om det till justitieministeriet lämnas en i artikel 82.1 i rådets förordning avsedd begäran som gäller placering av ett barn i Finland, ska justitieministeriet överföra begäran till det välfärdsområde inom vars område man avser placera barnet, eller om placeringsorten inte har specificerats i begäran, till det välfärdsområde som enligt 17 § i barnskyddslagen (417/2007) beslutar om ordnandet av placeringen av barnet.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om välfärdsområden tillämpas på Åland på kommunerna i landskapet Åland.

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 15 § träder dock i kraft först den 1 januari 2023.

Lagens 15 § tillämpas redan från och med den 1 augusti 2022 så att begäran i stället för till välfärdsområdet överförs till ett i 6 § i socialvårdslagen (710/1982) avsett av kommunen utsett organ i den kommun inom vars område man avser placera barnet, eller, om placeringsorten inte har specificerats i begäran, i den kommun som enligt 17 § i barnskyddslagen beslutar om ordnandet av barnskyddet.

2.

Lag

om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) 29 a §, 34 § 3 mom., 41 § 1 mom., 42 a §, 43 § 4 mom., 44 §, 45 § 1 mom. och 46 § 1 mom., sådana de lyder, 29 a § i lag 436/2009, 34 § 3 mom., 42 a § och 45 § 1 mom. i lag 1155/2004, 41 § 1 mom. i lag 190/2019 och 43 § 4 mom., 44 § och 46 § 1 mom. i lag 662/2015, samt
fogas till lagen nya 6 b, 35 a, 35 b och 46 a § som följer:

6 b §

Åtgärder för ordnande av vårdnaden om barn i vissa situationer

När välfärdsområdet fått veta att ett barn till följd av vårdnadshavarens död inte har någon vårdnadshavare, ska välfärdsområdet rådgöra med personer som står barnet nära och vid behov göra en ansökan till domstolen om förordnande av vårdnadshavare och intressebevakare till barnet.

När ett barn av annan orsak än den som nämns i 1 mom. stadigvarande vårdas av någon annan än barnets vårdnadshavare, ska välfärdsområdet vidta åtgärder för ordnandet av vårdnaden om barnet genom ett avtal eller ett domstolsbeslut, om detta ska anses motiverat med tanke på barnets bästa.

Bestämmelser om brådskande placering av barn finns i barnskyddslagen (417/2007).

29 a §

Bestämmelsernas subsidiaritet

Bestämmelserna i 19–21 och 23–29 § tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, nedan *2003 års Bryssel IIa-förordning*, eller rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, nedan *2019 års Bryssel IIa-förordning*, eller av ett fördrag som är bindande för Finland. Bestämmelser om vilkendera förordningen som ska tillämpas finns i artikel 100 i 2019 års Bryssel IIa-förordning.

34 §

Grunder för vägran att förordna att ett barn skall återlämnas

Om barnet omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet varit bosatt i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater än Danmark, ska vid avslag med stöd av 1 mom.

RP 21/2022 rd

2 punkten på ansökan om återlämnande dessutom tillämpas vad som föreskrivs i artikel 27.3 i 2019 års Bryssel IIa-förordning.

35 a §

Berättigade till hjälp av centralmyndigheten

Den som i Finland eller någon annan stat som tillträtt Europarådskonventionen har fått ett beslut som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt eller ett sådant beslut som avses i 26 § kan be justitieministeriet vidta åtgärder för att få beslutet erkänt eller verkställt i en annan konventionsstat.

En person eller inrättning eller något annat organ vars rätt att ta vård om ett barn har kränkts genom att barnet olovligen bortförts eller olovligen kvarhållits, kan be justitieministeriet vidta åtgärder för att få ett förordnande om återlämnande av barnet med stöd av Haagkonventionen.

Den begäran som avses i 1 och 2 mom. kan också göras av en centralmyndighet i en stat som tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen.

35 b §

Avslag av justitieministeriet

Justitieministeriet kan vägra ge sådan hjälp som avses i Europarådskonventionen och Haagkonventionen, om det är klart att det inte enligt de konventionerna finns förutsättningar för att ge hjälp.

Sökanden eller, om ansökan har gjorts genom en främmande stats centralmyndighet, centralmyndigheten ska genast underrättas om vägran och grunderna för vägran.

41 §

Rättshjälp och kostnaderna för återlämnande

I följande ärenden ska sökanden på begäran beviljas rättshjälp kostnadsfritt, även om rättshjälp inte annars skulle kunna beviljas:

- 1) återlämnande av barn,
- 2) verkställighet av sådana förordnanden om återlämnande av barn som har meddelats i Finland,
- 3) erkännande eller verkställighet av sådana beslut om vårdnad om barn eller umgängesrätt som har meddelats i en stat som har tillträtt Europarådskonventionen.

42 a §

Förhållandet mellan lagen och 2003 års Bryssel IIa-förordning samt 2019 års Bryssel IIa-förordning

Om 2003 års Bryssel IIa-förordning eller 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas på ett ärende som gäller erkännande eller verkställighet av ett beslut som har meddelats i en främmande stat, ska bestämmelserna i 36–41 § inte tillämpas på ärendet.

Om barnet omedelbart före ett olovligt bortförande eller kvarhållande har varit bosatt i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater än Danmark, ska utöver bestämmelserna i detta kapitel artiklarna 23–29 i 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas på förfarandet i ett ärende som gäller återlämnande av barnet.

43 §

Verkställbarheten av beslut som inte vunnit laga kraft

Vad som föreskrivs i 3 mom. ska inte tillämpas, om 2003 års Bryssel IIa-förordning eller 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas på verkställigheten av ett beslut som har meddelats i en främmande stat.

44 §

Sändande av beslut för verkställighet

När domstolen med stöd av 30 § har bestämt att ett barn ska återlämnas, ska den sända beslutet till den behöriga utmätningssmannen och uppmana denne att skyndsamt se till att beslutet verkställs så som föreskrivs i 46 §.

När domstolen har fastställt att ett beslut som har meddelats i en främmande stat kan verkställas i Finland ska den på sökandens begäran sända beslutet och ansökan om verkställighet till den behöriga tingsrätten, om beslutet är verkställbart med stöd av 43 § 3 mom. Tingsrätten ska skyndsamt se till att beslutet verkställs så som föreskrivs i 45 §.

45 §

Verkställighet av beslut som meddelats i en främmande stat

Ett beslut om vårdnad om barn och umgängesrätt som har meddelats i en främmande stat och som i Finland har fastställts vara verkställbart ska verkställas så som bestäms i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt. Verkställigheten får dock inte inledas efter att barnet har fyllt 16 år. Angående verkställigheten av ett beslut som har meddelats i en främmande stat och som är verkställbart enligt 2003 års Bryssel IIa-förordning eller 2019 års Bryssel IIa-förordning föreskrivs särskilt.

46 §

Verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas

Ett sådant förordnande om återlämnande av ett barn som har meddelats med stöd av 30 § ska verkställas genom att barnet hämtas. Vid verkställigheten av förordnandet ska dessutom i övrigt iaktas lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt, om inte något annat följer av 2 eller 3 mom. eller av 46 a §.

46 a §

Säkringsåtgärder vid verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas

Om det behövs för att trygga verkställigheten av ett förordnande om att ett barn ska återlämnas och för att tillgodose barnets bästa, kan Helsingfors tingsrätt på ansökan av vårdnadshavaren eller utmätningssmannen bestämma om säkringsåtgärder enligt 17 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt eller om att välfärdsområdesmyndigheten

RP 21/2022 rd

tillfälligt ska placera barnet på en anstalt som ägs eller upprätthålls av staten eller välfärdsområdet eller i annan lämplig vård. Förordnandet kan meddelas utan att den som har del i saken hörs, om hörandet kan äventyra syftet med säkringsåtgärden.

I synnerligen brådskande fall som avses i 1 mom., där det inte finns möjlighet att begära Helsingfors tingsrätts förordnande i saken, kan utmätningsmannen på yrkande av vårdnadshavaren eller på tjänstens vägnar omedelbart ta hand om barnet. Välfärdsområdesmyndigheten ska då placera barnet i enlighet med 1 mom.

Utmätningssmannen ska omedelbart underrätta Helsingfors tingsrätt om en åtgärd som avses i 2 mom. Tingsrätten ska så snart som möjligt efter att underrättelsen inkommit förordna om en interimistisk säkringsåtgärd i enlighet med 1 och 4 mom. eller bestämma att åtgärden ska återkallas.

En interimistisk säkringsåtgärd om vilken Helsingfors tingsrätt har bestämt med stöd av 1 och 3 mom. är i kraft den tid som tingsrätten har bestämt, högst en vecka. Ändring i tingsrättens beslut får sökas genom besvär. På åtgärden tillämpas i övrigt vad som i 25 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs om interimistiska säkringsåtgärder.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 6 b, 35 a, 35 b och 46 a § träder dock i kraft först den 1 januari 2023.

3.

Lag

om ändring av 33 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996) 33 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1156/2004, som följer:

33 §

Verkställighet av beslut som har meddelats i en främmande stat samt av förordnanden om återlämnande av barn

Om ett beslut som meddelats i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt ska verkställas i Finland enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, sker verkställigheten i enlighet med denna lag. Om ett beslut som meddelats i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt eller återlämnande av barn ska verkställas i Finland enligt rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, sker verkställigheten i enlighet med den förordningen, denna lag och lagen om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (/). Bestämmelser om vilkendera förordningen som ska tillämpas finns i artikel 100 i den sistnämnda förordningen. På verkställigheten av beslut som avses i de nämnda förordningarna tillämpas inte 1 och 2 mom. i denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 119 § i äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i äktenskapslagen (234/1929) 119 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1154/2004, som
följer:

119 §

Bestämmelserna i 1–3 mom. ska tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, eller av ett fördrag som är bindande för Finland.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

**om ändring av 8 § i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående
privaträttsligt anspråk**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt
anspråk (588/1977) 8 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1175/2004, som följer:

8 §

Vad som föreskrivs i 1 mom. ska inte tillämpas, om rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om
domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål
om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 eller rådets förord-
ning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äkten-
skapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, tillämpas på
ett ärende som gäller verkställigheten av ett beslut. Bestämmelser om vilkendera förordningen
som ska tillämpas finns i artikel 100 i den sistnämnda förordningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 17 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen (417/2007) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 437/2009, som följer:

17 §

Ordnande av barnskydd i vissa specialsituationer

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård ska avgöras i Finland enligt rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, eller enligt ett fördrag som är bindande för Finland, men det enligt 16 § inte finns något välfärdsområde som är skyldigt att ordna denna vård, ska myndigheterna i det välfärdsområde inom vars område barnets senaste bonings- eller vistelsekommun fanns besluta hur vården ska ordnas. Har barnet inte haft någon bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i det välfärdsområde inom vars område barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt eller vistas eller, om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, av myndigheterna i det välfärdsområde inom vars område föräldrarna eller någondera av dem senast var bosatt eller vistades. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man att ordna familje- eller anstaltsvård för barnet i Finland, ska vården ordnas och kostnaderna betalas av det välfärdsområde vars myndigheter fattade beslutet enligt bestämmelserna ovan.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

7.

Lag

om temporär ändring av 17 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i barnskyddslagen (417/2007) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 437/2009,
som följer:

17 §

Ordnanande av barnskydd i vissa specialsituationer

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård ska avgöras i Finland enligt rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldrans ansvar, och om internationella bortföranden av barn, eller enligt ett fördrag som är bindande för Finland, men det enligt 16 § inte finns någon kommun som är skyldig att ordna denna vård, ska myndigheterna i barnets senaste bonings- eller vistelsekommun besluta hur vården ska ordnas. Har barnet inte haft någon bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i den kommun där barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt eller vistas eller, om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, av myndigheterna i den kommun där föräldrarna eller någondera av dem senast var bosatt eller vistades. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man att ordna familje- eller anstaltsvård för barnet i Finland, ska vården ordnas och kostnaderna betalas av den kommun vars myndigheter fattade beslutet enligt bestämmelserna ovan.

Denna lag träder i kraft den 20 _____ och gäller till och med den 31 december 2022.

Helsingfors den 24 februari 2022

Statsminister

Sanna Marin

RP 21/2022 rd

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

2.

Lag

om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) 29 a §, 34 § 3 mom., 41 § 1 mom., 42 a §, 43 § 4 mom., 44 §, 45 § 1 mom. och 46 § 1 mom., sådana de lyder, 29 a § i lag 436/2009, 34 § 3 mom., 42 a § och 45 § 1 mom. i lag 1155/2004, 41 § 1 mom. i lag 190/2019 och 43 § 4 mom., 44 § och 46 § 1 mom. i lag 662/2015, samt
fogas till lagen nya 6 b, 35 a, 35 b och 46 a § som följer:

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

6 b §

Åtgärder för ordnande av vårdnaden om barn i vissa situationer

När välfärdsområdet fått veta att ett barn till följd av vårdnadshavarens död inte har någon vårdnadshavare, ska välfärdsområdet rådgöra med personer som står barnet nära och vid behov göra en ansökan till domstolen om förordnande av vårdnadshavare och intressebevakare till barnet.

När ett barn av annan orsak än den som nämns i 1 mom. stadigvarande vårdas av någon annan än barnets vårdnadshavare, ska välfärdsområdet vidta åtgärder för ordnandet av vårdnaden om barnet genom ett avtal eller ett domstolsbeslut, om detta ska anses motiverat med tanke på barnets bästa.

Bestämmelser om brådskande placering av barn finns i barnskyddslagen (417/2007).

29 a §

Bestämmelsernas subsidiaritet

Bestämmelserna i 19–21 och 23–29 § tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av

29 a §

Bestämmelsernas subsidiaritet

Bestämmelserna i 19–21 och 23–29 § tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av

RP 21/2022 rd

Gällande lydelse

förordning (EG) nr 1347/2000, nedan Bryssel IIa förordningen, eller av fördrag som binder Finland.

34 §

Grunder för vägran att förordna att ett barn skall återlämnas

Om barnet omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet varit bosatt i en medlemsstat som avses i artikel 2.3 i Bryssel IIa -förordningen, skall vid avslag med stöd av 1 mom. 2 punkten på ansökan om återlämnande dessutom tillämpas vad som föreskrivs i artikel 11.4 i förordningen.

(ny)

Föreslagen lydelse

förordning (EG) nr 1347/2000, nedan 2003 års Bryssel IIa-förordning, eller rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, nedan 2019 års Bryssel IIa-förordning, eller av ett fördrag som är bindande för Finland. Bestämmelser om vilkendera förordningen som ska tillämpas finns i artikel 100 i 2019 års Bryssel IIa-förordning.

34 §

Grunder för vägran att förordna att ett barn skall återlämnas

Om barnet omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet varit bosatt i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater än Danmark, ska vid avslag med stöd av 1 mom. 2 punkten på ansökan om återlämnande dessutom tillämpas vad som föreskrivs i artikel 27.3 i 2019 års Bryssel IIa-förordning.

35 a §

Berättigade till hjälp av centralmyndigheten

Den som i Finland eller någon annan stat som tillträtt Europarådskonventionen har fått ett beslut som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt eller ett sådant beslut som avses i 26 § kan be justitieministeriet vidta åtgärder för att få beslutet erkänt eller verkställt i en annan konventionsstat.

En person eller inrättning eller något annat organ vars rätt att ta vård om ett barn har kränkts genom att barnet olovligen bortförts eller olovligen kvarhållits, kan be justitieministeriet vidta åtgärder för att få ett förordnande om återlämnande av barnet med stöd av Haagkonventionen.

Den begäran som avses i 1 och 2 mom. kan också göras av en centralmyndighet i en stat som tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen.

Gällande lydelse

(ny)

41 §

Rättshjälp och kostnaderna för återlämnande

I ärenden som gäller återlämnande av barn och i ärenden som gäller erkännande eller verkställighet av beslut om vårdnad om barn eller umgängesrätt som meddelats i en stat som har tillträtt Europarådskonventionen ska sökanden på begäran beviljas rättshjälp kostnadsfritt också i sådana fall då rättshjälp inte annars skulle kunna beviljas.

42 a §

Förhållandet till Bryssel IIa -förordningen

Om Bryssel IIa -förordningen tillämpas på ett ärende som gäller erkännande eller verkställighet av ett beslut som har meddelats i en främmande stat, skall bestämmelserna i 36–42 § inte tillämpas på ärendet.

Om barnet omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet varit bosatt i en medlemsstat som avses i artikel 2.3 i Bryssel IIa -förordningen, skall på förfarandet i ett ärende som gäller återlämnande av barnet förutom bestämmelserna i detta kapitel tillämpas

Föreslagen lydelse

35 b §

Avslag av justitieministeriet

Justitieministeriet kan vägra ge sådan hjälp som avses i Europarådskonventionen och Haagkonventionen, om det är klart att det inte enligt de konventionerna finns förutsättningar för att ge hjälp.

Sökanden eller, om ansökan har gjorts genom en främmande stats centralmyndighet, centralmyndigheten ska genast underrättas om vägran och grunderna för vägran.

41 §

Rättshjälp och kostnaderna för återlämnande

I följande ärenden ska sökanden på begäran beviljas rättshjälp kostnadsfritt, även om rättshjälp inte annars skulle kunna beviljas:

- 1) återlämnande av barn,
- 2) verkställighet av sådana förordnanden om återlämnande av barn som har meddelats i Finland,
- 3) erkännande eller verkställighet av sådana beslut om vårdnad om barn eller umgängesrätt som har meddelats i en stat som har tillträtt Europarådskonventionen.

42 a §

Förhållandet mellan lagen och 2003 års Bryssel IIa-förordning samt 2019 års Bryssel IIa-förordning

Om 2003 års Bryssel IIa-förordning eller 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas på ett ärende som gäller erkännande eller verkställighet av ett beslut som har meddelats i en främmande stat, ska bestämmelserna i 36–41 § inte tillämpas på ärendet.

Om barnet omedelbart före ett olovligt bortförande eller kvarhållande har varit bosatt i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater än Danmark, ska utöver bestämmelserna i detta kapitel artiklarna 23–29 i 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas på

Gällande lydelse

vad som föreskrivs i artiklarna 11.2, 11.3 och 11.5–11.8 i förordningen.

43 §

Verkställbarheten av beslut som inte vunnit laga kraft

Vad som föreskrivs i 3 mom. ska inte tillämpas, om Bryssel IIa-förordningen tillämpas på verkställigheten av ett beslut som har meddelats i en främmande stat.

44 §

Sändande av beslut för verkställighet

När domstolen med stöd av 30 § har bestämt att ett barn ska återlämnas, ska den sända beslutet till den behöriga utmätningsmannen och uppmana denne att skyndsamt se till att beslutet verkställs så som föreskrivs i 46 §.

När domstolen har fastställt att ett beslut som har meddelats i en främmande stat kan verkställas i Finland ska den på sökandens begäran sända beslutet och ansökan om verkställighet till den behöriga tingsrätten, om beslutet är verkställbart med stöd av 43 § 3 mom. Tingsrätten ska skyndsamt se till att beslutet verkställs så som föreskrivs i 45 §.

Angående sändande för verkställighet av en dom som med stöd av Bryssel IIa-förordningen har förklarats verkställbar föreskrivs särskilt.

45 §

Verkställighet av beslut som meddelats i en främmande stat

Ett beslut om vårdnad om barn och umgängesrätt som har meddelats i en främmande stat och som i Finland har fastställts vara verkställbart skall verkställas så som bestäms i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt

Föreslagen lydelse

förfarandet i ett ärende som gäller återlämnande av barnet.

43 §

Verkställbarheten av beslut som inte vunnit laga kraft

Vad som föreskrivs i 3 mom. ska inte tillämpas, om 2003 års Bryssel IIa-förordning eller 2019 års Bryssel IIa-förordning tillämpas på verkställigheten av ett beslut som har meddelats i en främmande stat.

44 §

Sändande av beslut för verkställighet

När domstolen med stöd av 30 § har bestämt att ett barn ska återlämnas, ska den sända beslutet till den behöriga utmätningsmannen och uppmana denne att skyndsamt se till att beslutet verkställs så som föreskrivs i 46 §.

När domstolen har fastställt att ett beslut som har meddelats i en främmande stat kan verkställas i Finland ska den på sökandens begäran sända beslutet och ansökan om verkställighet till den behöriga tingsrätten, om beslutet är verkställbart med stöd av 43 § 3 mom. Tingsrätten ska skyndsamt se till att beslutet verkställs så som föreskrivs i 45 §.

45 §

Verkställighet av beslut som meddelats i en främmande stat

Ett beslut om vårdnad om barn och umgängesrätt som har meddelats i en främmande stat och som i Finland har fastställts vara verkställbart ska verkställas så som bestäms i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt. Verkställigheten får dock inte inledas efter att barnet

Gällande lydelse

(619/1996). Verkställigheten får dock inte inledas efter att barnet har fyllt 16 år. Angående verkställigheten av en dom som har meddelats i en främmande stat och är verkställbar enligt Bryssel IIa -förordningen föreskrivs särskilt.

46 §

Verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas

Ett sådant förordnande om återlämnande av ett barn som har meddelats med stöd av 30 § ska verkställas genom att barnet hämtas. Vid verkställigheten av förordnandet ska dessutom i övrigt iakttas lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt, om inte något annat följer av 2 och 3 mom.

(ny)

Föreslagen lydelse

har fyllt 16 år. Angående verkställigheten av ett beslut som har meddelats i en främmande stat och som är verkställbart enligt 2003 års Bryssel IIa-förordning eller 2019 års Bryssel IIa-förordning föreskrivs särskilt.

46 §

Verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas

Ett sådant förordnande om återlämnande av ett barn som har meddelats med stöd av 30 § ska verkställas genom att barnet hämtas. Vid verkställigheten av förordnandet ska dessutom i övrigt iakttas lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt, om inte något annat följer av 2 eller 3 mom. eller av 46 a §.

46 a §

Säkringsåtgärder vid verkställighet av förordnanden om att barn ska återlämnas

Om det behövs för att trygga verkställigheten av ett förordnande om att ett barn ska återlämnas och för att tillgodose barnets bästa, kan Helsingfors tingsrätt på ansökan av vårdnadshavaren eller utmätningssmannen bestämma om säkringsåtgärder enligt 17 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt eller om att välfärdsområdesmyndigheten tillfälligt ska placera barnet på en anstalt som ägs eller upprätthålls av staten eller välfärdsområdet eller i annan lämplig vård. Förordnandet kan meddelas utan att den som har del i saken hörs, om hörandet kan äventyra syftet med säkringsåtgärden.

I synnerligen brådskande fall som avses i 1 mom., där det inte finns möjlighet att begära Helsingfors tingsrätts förordnande i saken, kan utmätningssmannen på yrkande av vårdnadshavaren eller på tjänstens vägnar omedelbart ta hand om barnet. Välfärdsområdesmyndigheten ska då placera barnet i enlighet med 1 mom.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Utmätningssmannen ska omedelbart underrätta Helsingfors tingsrätt om en åtgärd som avses i 2 mom. Tingsrätten ska så snart som möjligt efter att underrättelsen inkommit förordna om en interimistisk säkringsåtgärd i enlighet med 1 och 4 mom. eller bestämma att åtgärden ska återkallas.

En interimistisk säkringsåtgärd om vilken Helsingfors tingsrätt har bestämt med stöd av 1 och 3 mom. är i kraft den tid som tingsrätten har bestämt, högst en vecka. Ändring i tingsrättens beslut får sökas genom besvär. På åtgärden tillämpas i övrigt vad som i 25 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs om interimistiska säkringsåtgärder.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 6 b, 35 a, 35 b och 46 a § träder dock i kraft först den 1 januari 2023.

3.

Lag

om ändring av 33 § i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (619/1996) 33 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1156/2004, som följer:

Gällande lydelse

33 §

Verkställighet av beslut som har meddelats i en främmande stat samt av förordnanden om återlämnande av barn

Föreslagen lydelse

33 §

Verkställighet av beslut som har meddelats i en främmande stat samt av förordnanden om återlämnande av barn

Om ett beslut som meddelats i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt skall verkställas i Finland enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, sker verkställigheten i enlighet med denna lag. På verkställigheten av ett sådant beslut skall 1 och 2 mom. inte tillämpas.

Om ett beslut som meddelats i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt ska verkställas i Finland enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, sker verkställigheten i enlighet med denna lag. *Om ett beslut som meddelats i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt eller återlämnande av barn ska verkställas i Finland enligt rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, sker verkställigheten i enlighet med den förordningen, denna lag och lagen om tillämpning av rådets förordning om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (/). Bestämmelser om vilkendera förordningen som ska tillämpas finns i artikel 100 i den sistnämnda förordningen.* På verkställigheten av

RP 21/2022 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

beslut som avses i de nämnda förordningarna
tillämpas inte 1 och 2 mom. i denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 119 § i äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i äktenskapslagen (234/1929) 119 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1154/2004, som följer:

Gällande lydelse

119 §

Bestämmelserna i 1–3 mom. skall tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 eller av ett fördrag som binder Finland.

Föreslagen lydelse

119 §

Bestämmelserna i 1–3 mom. ska tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, eller av ett fördrag som är bindande för Finland.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk (588/1977) 8 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1175/2004, som följer:

Gällande lydelse

8 §

Vad som föreskrivs i 1 mom. skall inte tillämpas, om rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 tillämpas på ett ärende som gäller verkställigheten av ett beslut.

Föreslagen lydelse

8 §

Vad som föreskrivs i 1 mom. ska inte tillämpas, om rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 eller rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn, tillämpas på ett ärende som gäller verkställigheten av ett beslut. *Bestämmelser om vilkendera förordningen som ska tillämpas finns i artikel 100 i den sistnämnda förordningen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 17 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i barnskyddslagen (417/2007) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 437/2009, som följer:

Gällande lydelse

17 §

Ordnande av barnskydd i vissa specialsituationer

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård ska avgöras i Finland enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 eller enligt ett fördrag som binder Finland, men det enligt 16 § inte finns någon kommun som är skyldig att ordna denna vård, ska myndigheterna i barnets senaste bonings- eller vistelsekommun besluta hur vården ska ordnas. Har barnet inte haft någon bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i den kommun där barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt eller vistas eller, om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, av myndigheterna i den kommun där föräldrarna eller någondera av dem senast var bosatt eller vistades. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man att ordna familje- eller anstaltsvård för barnet i Finland, ska vården ordnas och kostnaderna betalas av den kommun vars myndigheter fattade beslutet enligt bestämmelserna ovan.

Föreslagen lydelse

17 §

Ordnande av barnskydd i vissa specialsituationer

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård ska avgöras i Finland enligt rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldransvar, och om internationella bortföranden av barn, eller enligt ett fördrag som är bindande för Finland, men det enligt 16 § inte finns något välfärdsområde som är skyldigt att ordna denna vård, ska myndigheterna i det välfärdsområde inom vars område barnets senaste bonings- eller vistelsekommun *fanns* besluta hur vården ska ordnas. Har barnet inte haft någon bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i det välfärdsområde inom vars område barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt eller vistas eller, om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, av myndigheterna i det välfärdsområde inom vars område föräldrarna eller någondera av dem senast var bosatt eller vistades. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man att ordna familje- eller anstaltsvård för barnet i Finland, ska vården ordnas och kostnaderna betalas av det välfärdsområde vars myndigheter fattade beslutet enligt bestämmelserna ovan.

RP 21/2022 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om temporär ändring av 17 § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i barnskyddslagen (417/2007) 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 437/2009,
som följer:

Gällande lydelse

17 §

Ordnande av barnskydd i vissa specialsituationer

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård ska avgöras i Finland enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 eller enligt ett fördrag som binder Finland, men det enligt 16 § inte finns någon kommun som är skyldig att ordna denna vård, ska myndigheterna i barnets senaste bonings- eller vistelsekommun besluta hur vården ska ordnas. Har barnet inte haft någon bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i den kommun där barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt eller vistas eller, om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, av myndigheterna i den kommun där föräldrarna eller någondera av dem senast var bosatt eller vistades. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man att ordna familje- eller anstaltsvård för barnet i Finland, ska vården ordnas och kostnaderna betalas av den kommun vars myndigheter fattade beslutet enligt bestämmelserna ovan.

Föreslagen lydelse

17 §

Ordnande av barnskydd i vissa specialsituationer

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård ska avgöras i Finland enligt rådets förordning (EU) 2019/1111 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldransvar, och om internationella bortföranden av barn, eller enligt ett fördrag som är bindande för Finland, men det enligt 16 § inte finns någon kommun som är skyldig att ordna denna vård, ska myndigheterna i barnets senaste bonings- eller vistelsekommun besluta hur vården ska ordnas. Har barnet inte haft någon bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i den kommun där barnets föräldrar eller någondera av dem är bosatt eller vistas eller, om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, av myndigheterna i den kommun där föräldrarna eller någondera av dem senast var bosatt eller vistades. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, ska beslutet fattas av myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man att ordna familje- eller anstaltsvård för barnet i Finland, ska vården ordnas och kostnaderna betalas av den kommun vars myndigheter fattade beslutet enligt bestämmelserna ovan.

RP 21/2022 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2022.